

การรักกันในหนทางของอัลลอฮ์

المحبة في الله

< تايلاندية >

อุมมุ อากิซ

أم عائش

ﷺ

ผู้แปล: ชุกรีย์ญูร จงรักศักดิ์, ชุฟอัม อุษมาน

ผู้ตรวจทาน: ชุฟอัม อุษมาน

ترجمة: شكري نور، صافي عثمان

مراجعة: صافي عثمان

أنت القليل بكل من أحببته *** فاختر لنفسك في الهوى من تصطفي
 ทุกคนย่อมตกเป็นเหยื่อของคนรัก จะขอทักหรือรักใคร่ดูให้ดี

ผลและความดีของการรักกันเพื่ออัลลอฮ์

ผู้ที่รักกันเพื่ออัลลอฮ์จะได้ผลดีหลายประการจากพระองค์ทั้งในโลกดุนยาและอาคิเราะฮ์ เช่น

1. อัลลอฮ์จะรักเขา

มุอาซ เเลว่า ฉันได้ยิน ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- กล่าวว่า

«قال الله تبارك وتعالى : وَجِبَتْ مَحَبَّتِي لِلْمُتَحَابِّينَ فِيَّ ، وَالْمُتَجَالِسِينَ فِيَّ ، وَالْمُتَزَاوِرِينَ فِيَّ ،
 وَالْمُتَبَاذِلِينَ فِيَّ» [رواه مالك وغيره]

ความว่า: "อัลลอฮ์ทรงกล่าวว่า ความรักของข้าจักตกกับผู้ที่รักกันเพื่อข้า ผู้ที่นั่งร่วมกันเพื่อข้า ผู้เยี่ยมเยียนกันเพื่อข้า และผู้เสียสละกันเพื่อข้า" (บันทึกโดยอิหม่ามมาลิกและคนอื่นๆ)

เช่นเดียวกับคำพูดของมลาอิกะฮ์ที่จะกล่าวกับผู้ไปเยี่ยมเพื่อนเพื่ออัลลอฮ์ว่า

«إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكَ ، يَا نَّ اللَّهُ قَدْ أَحَبَّكَ كَمَا أَحَبَّبْتُهُ فِيهِ»

ความว่า: "ฉันนี่คือทูตจากอัลลอฮ์มายังท่าน เพื่อจะบอกว่าอัลลอฮ์ได้ทรงรักท่านเหมือนกับที่ท่านได้รักเขาเพื่อพระองค์"

2. ฝ่ายใดรักเพื่ออัลลอฮ์มากกว่า ฝ่ายนั้นจะเป็นที่รักของเพื่อนมากกว่า

อบีดีรดาอู เราะวะฎียัลลอฮุ อันสุ อ่างคำพูดของท่านนบีว่า

«مَا مِنْ رَجُلَيْنِ تَحَابَّا فِي اللَّهِ إِلَّا كَانَ أَحِبَّهُمَا إِلَى اللَّهِ أَشَدَّهُمَا حُبًّا لِصَاحِبِهِ» [رواه الطبراني]

ความว่า: "ทุกคู่สหายสองคนที่รักกันเพื่ออัลลอฮ์นั้น คนซึ่งเป็นที่รักของอัลลอฮ์มากกว่า ก็คือคนที่รักเพื่อนของเขามากกว่าเสมอ" (บันทึกโดย อัลญะมาอะฮ์บะรอญี)

3. ได้รับเกียรติจากอัลลอฮ์

อบี อุมามะฮ์ เราะวะฎียัลลอฮุ อันสุ เเลว่า ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- ได้กล่าวว่า

«مَا مِنْ عَبْدٍ أَحَبَّ عَبْدًا لِلَّهِ إِلَّا أَكْرَمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ» [أخرجه أحمد بسند جيد]

ความว่า "บ่าวทุกคนที่รักเพื่อนบ่าวด้วยกันเพื่ออัลลอฮ์นั้น พระองค์จะทรงให้เกียรติเขาเสมอ" (บันทึกโดยอะหมัดด้วยสายรายงานที่ดี)

ทั้งนี้ การให้เกียรติของอัลลอฮ์ต่อผู้หนึ่งจะครอบคลุมการให้เขาได้มีอิमान มีความรู้ที่เป็นคุณ ปฏิบัติอะมัลที่ดี ตลอดจนให้มีความสะดวกในรูปแบบต่างๆ

4. ได้อยู่ในร่มเงาบัลลังก์ของพระองค์

อบู สุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ เล่าว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَقُولُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ: "أَيْنَ الْمُتَحَابُّونَ بِيَّ جَلَالِي؟ الْيَوْمَ أُظِلُّهُمْ فِي ظِلِّي يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلِّي" [رواه مسلم]

ความว่า "อัลลอฮ์จะทรงกล่าวในวันกิยามะฮ์ว่า ไหนล่ะผู้ที่รักกันเพื่อเกิดเกียรติข้า? วันนี้ฉันจะให้พวกเขาได้หลบร้อนใต้ร่มเงาของข้า อันเป็นวันที่ไม่มีร่มเงาใด ๆ นอกจากร่มเงาของข้าเท่านั้น" (บันทึกโดยมุสลิม)

ท่านชัยคุลอิสลาม อิบน์ ดัยมียะฮ์ ได้กล่าวอธิบายในหนังสือ มัจญ์มูฮ์ ฟะตาวา ว่า "สำหรับคำว่า ไหนล่ะผู้ที่รักกันด้วยเกียรติของอัลลอฮ์นั้น เป็นการฉายให้เห็นว่าในใจของพวกเขาเต็มไปด้วยความรู้สึก เกิดพูนและยกย่องพระองค์ พร้อมกับการรักกันเพื่อพระองค์ ด้วยเหตุนี้พวกเขาจึงเป็นผู้ที่ใช้ชีวิตในกรอบที่พระองค์ทรงกำหนด ไม่ใช่ผู้ที่ไม่ให้ความสำคัญต่อกรอบของพระองค์เพราะมีอิमानอ่อนในหัวใจ"

อบู สุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้เล่าเช่นเดียวกันว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า

«سَبْعَةٌ يُظِلُّهُمُ اللَّهُ تَعَالَى فِي ظِلِّهِ يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ: إِمَامٌ عَادِلٌ، وَشَابٌّ نَشَأَ فِي عِبَادَةِ اللَّهِ، وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ بِالْمَسَاجِدِ، وَرَجُلَانِ تَحَابَّبَا فِي اللَّهِ اجْتَمَعَا عَلَيْهِ وَتَفَرَّقَا عَلَيْهِ» [متفق عليه]

ความว่า: มุขนะษะฮ์เจ็ดกลุ่มที่อัลลอฮ์จะทรงปกพวกเขาในวันที่ไม่มีร่มเงาใด ๆ นอกจากร่มเงาของพระองค์ คือ ผู้นำที่ยุติธรรม เยาวชนที่เติบโตใหญ่ด้วยการทำอิบาดะฮ์ต่ออัลลอฮ์ ผู้ที่หัวใจเฝ้านึกถึงมัสยิด คนสองคนที่รักกันเพื่ออัลลอฮ์ ทั้งสองเจอกันและพวากันเพื่อพระองค์ ... จนจบหะดีษ" (บันทึกโดย อัล-บุคอรีร์ และมุสลิม)

5. ได้ลิ้มรสชาติแห่งการศรัทธา

ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม- ได้กล่าวว่า

«مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَجِدَ طَعْمَ الْإِيمَانِ، فَلْيُحِبِّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ» [رواه الحاكم و قال: صحيح الإسناد ولم يخرجاه و أقره الذهبي]

ความว่า: "ผู้ใดใคร่อยากลิ้มรสชาติแห่งการศรัทธา ก็จงรักผู้หนึ่งเพียงเพื่ออัลลอฮ์ดู" (บันทึกโดยอัล-หากิม และท่านได้กล่าวว่า เป็นสายรายงานถูกต้อง แต่อัล-บุคอรีร์และมุสลิมไม่บันทึกไว้ ซึ่งอัซ-ซะฮะบียัก็ยอมรับตามนั้น)

6. ได้ชิมความหวานแห่งการศรัทธา

อบู สุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ เล่าว่า ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า

«مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَجِدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ، فَلْيُحِبِّ الْمَرْءَ لَا يُجِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ» [رواه أحمد و الحاكم و صححه الذهبي]

ความว่า: “ผู้ใดอยากชิมความหวานแห่งอีมาน ก็จงรักเพื่อนเพียงเพื่ออัลลอฮ์เท่านั้น” (บันทึกโดยอะหฺมัด และอัล-หาคิม อัซ-ชะฮะบีย์กล่าวว่าเศาะฮี้หฺ)

อนัส เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ เล่าว่า ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า

«ثَلَاثٌ مَنْ كُنَّ فِيهِ وَجَدَ حَلَاوَةَ الْإِيمَانِ : أَنْ يَكُونَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ أَحَبَّ إِلَيْهِ مِمَّا سِوَاهُمَا ، وَأَنْ يُحِبَّ الْمَرْءَ لَا يُحِبُّهُ إِلَّا لِلَّهِ - عَزَّ وَجَلَّ - ، وَأَنْ يَكْرَهُ أَنْ يَعُودَ فِي الْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْقَذَهُ اللَّهُ مِنْهُ كَمَا يَكْرَهُ أَنْ يُلْقَى فِي النَّارِ» [متفق عليه]

ความว่า “สามคุณสมบัติที่ใครมี จักต้องได้ลิ้มรสหวานแห่งอีมาน คือ รักอัลลอฮ์และเราะฮ์ฮูมากกว่าสิ่งใดๆ ทั้งหมด ไม่รักผู้ใดนอกจากอัลลอฮ์ และเกลียดกลัวการคืนสู่การกัฟรฺ(การปฏิเสธศรัทธา)หลังจากที่อัลลอฮ์ ทรงก้ให้เขารอดพ้น เสมือนกับการเกลียดกลัวการที่ต้องถูกจับโยนเข้ากองไฟ” (บันทึกโดย อัล-บุคอรีห์ และมุสลิม)

ท่านอิบนุ ตัยมียะฮ์ ได้กล่าวในหนังสือมััจญ์มูอฺ อัล-ฟะตาวา ว่า “ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้บอกว่าผู้ใดอยู่ในความรู้สึกทั้งสามนี้จะได้ลิ้มรสหวานแห่งอีมาน เพราะการได้ลิ้มรสหวานของสิ่งใดขึ้นอยู่กับความรักใคร่ในสิ่งนั้น เช่น ผู้ใดรักชอบสิ่งใด หรือ อยากได้อะไร เมื่อเขาได้ตามความประสงค์นั้น เขาก็จะลิ้มรสหวานและความสุขสนุกกับสิ่งนั้น ซึ่งความสุขนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังจากที่ได้รับสิ่งที่ชอบที่อยาก ดังนั้น ความหวานแห่งศรัทธาก็ย่อมขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของความรักของบ่าวที่มีต่ออัลลอฮ์ อันประกอบด้วยสามปัจจัย คือ เติมเต็มความรัก ขยายผล และละเว้นสิ่งที่อยู่ต่างฝักกับมัน โดยการเติมเต็มนั้น จะกระทำได้ด้วย การต้องให้อัลลอฮ์และเราะฮ์ฮูเป็นสิ่งสูงสุดเทิดทูนและหวงแหน ไม่รักใคร่เท่าทั้งสอง เพราะการรักในอัลลอฮ์และเราะฮ์ฮูจะรักโดยสมบูรณ์ในระดับธรรมดาปกติไม่ได้ หากจะให้สมบูรณ์ก็คือต้องไม่รักผู้ใดและสิ่งอื่นเท่ากับความรักที่ให้กับทั้งสองอีกต่อไป ส่วนขยายผลนั้น จะทำได้ด้วยการไม่รักผู้ใดยกเว้นจะรักเพื่อพระองค์ และส่วนการละเว้นสิ่งที่อยู่ตรงกันข้ามกับมันนั้น จะเกิดได้ก็ด้วยการชิงชังไม่ยอมรับการกัฟรฺ ซึ่งขัดแย้งกับอีมาน อย่างหนักและใหญ่หลวงกว่าการที่เขาชิงชังและไม่ยอมรับการถูกจับโยนเข้ากองเพลิง”

7. ทำให้อิหม่านสมบูรณ์

อบีอุมามะห์ เราะอะฎียัลลอฮฺ อันสุ เล่าว่า ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า
 « مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى لِلَّهِ، وَمَنَعَ لِلَّهِ ، ، فَقَدِ اسْتَكْمَلَ الْإِيْمَانَ » [رواه أبو داود بسند
 حسن]

ความว่า: “ผู้ใดรักใคร่เพื่ออัลลอฮ์ เกลียดเพื่ออัลลอฮ์ ให้เพื่ออัลลอฮ์ หักห้ามเพื่ออัลลอฮ์ ก็ถือว่ามื่อหามานที่
 สมบูรณ์แล้ว” (บันทึกโดยอบู ดาวูดด้วยสายรายงานที่หะสัน)

8. ได้เข้าสวรรค์

อบู ฮุร็อยเราะฮฺ เล่าว่า ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า
 « لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوْ لَا أَدُلُّكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمْوهُ تَحَابَبْتُمْ،
 أَفْسُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ » [رواه مسلم]

ความว่า: “พวกท่านจะไม่ได้เข้าสวรรค์จนกว่าจะศรัทธา และจะไม่ศรัทธาอย่างสมบูรณ์จนกว่าจะรักกัน เขา
 ใหม่ละฉันจะบอกสิ่งหนึ่งที่เมื่อพวกท่านทำแล้วพวกท่านก็จะรักกัน คือ จงเผยแพร่งการให้สลามในหมู่พวก
 ท่าน” (บันทึกโดยมุสลิม)

9. ได้อยู่ใกล้ชิดกับอัลลอฮ์ในวันกิยามะฮ์

อบู มาลิก อัล-อัซหะรียฺ เล่าว่า ฉันอยู่พร้อมกับท่านนบี -ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลัม-แล้วอาเยฮฺ
 นี้ก็ถูกประทานให้แก่ท่าน

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِن تَبَدَّلَ لَكُمْ تَسْوَأَتُمْ ﴾ [المائدة: 101]

ความว่า: “โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย สู้เจ้าจงอย่าซักไซ้สิ่งบางอย่างที่หากมันถูกเปิดโปงแก่เจ้าแล้วจะทำให้
 เจ้าต้องลำบาก” (อัล-มาอิดะฮ์ :101)

แล้วเราก็ถามท่านกรณีคำพูดของท่านที่ว่า

« إِنَّ لِلَّهِ عِبَادًا لَيْسُوا بِأَنْبِيَاءَ ، وَلَا شُهَدَاءَ ، يَغْبِطُهُمُ النَّبِيُّونَ وَالشُّهَدَاءُ بِقُرْبِهِمْ وَمَقْعَدِهِمْ مِنَ اللَّهِ
 يَوْمَ الْقِيَامَةِ »

ความว่า: “สำหรับอัลลอฮ์นั้นจะมีบ่าวที่ไม่ใช่ชนบีและไม่ใช่เหล่าชะฮีด แต่บรรดานบีและเหล่าชะฮีด
 ต่างพากันอิจฉาที่พวกเขาได้ใกล้ชิดและการได้มีที่นั่งใกล้กับอัลลอฮ์ในวันกิยามะฮ์”

ซึ่งในนั้นมีคนอาหรับเบดูอินอยู่คนหนึ่ง เขาริบกฏีกุจแรงฝีเท้าสะบัดมือเข้ามาพร้อมกับกล่าวว่า ใ้
 ท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ กรุณาบอกพวกเราซิว่าพวกเขาคือใครกัน ซึ่งฉันได้เห็นท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์มีใบหน้าสดชื่น
 แล้วท่านก็ตอบว่า

« هُمْ عِبَادُ اللَّهِ مِنْ بُلْدَانِ شَتَّى وَقَبَائِلِ شَتَّى ، مِنْ سُعُوبِ الْقَبَائِلِ لَمْ تَكُنْ بَيْنَهُمْ أَرْحَامٌ يَتَوَاصِلُونَ بِهَا ،
 وَلَا دُنْيَا يَتَبَادَلُونَ بِهَا ، يَتَحَابُّونَ بِرُوحِ اللَّهِ، يَجْعَلُ اللَّهُ وُجُوهُهُمْ نُورًا، وَيَجْعَلُ لَهُمْ مَنَابِرَ مِنْ لُؤْلُؤٍ قَدَامَ

الرَّحْمَنِ ، يَفْرَعُ النَّاسُ وَلَا يَفْرَعُونَ ، وَيَخَافُ النَّاسُ وَلَا يَخَافُونَ [رواه أحمد و الحاكم و صححه
الذهبي]

ความว่า: “พวกเขาคือคนะบ่าวของอัลลอฮ์คนหนึ่ง ที่มาจากภูมิภาคต่างๆและเชื้อสายที่ต่างกัน จากชนชาติต่าง ๆ ที่ไม่มีความผูกพันทางเครือญาติเชื่อมโยงกัน และไม่มีพันธะทางคุณยาร่วมกัน พวกเขารักกันด้วยวิญญานแห่งอัลลอฮ์ อัลลอฮ์จะทรงทำให้ใบหน้าพวกเขามีสง่าราศี และสร้างแท่นสูงจากไข่มุกให้กับพวกเขา ณ เบื้องหน้าพระองค์ ผู้คนทั้งหลายจะวิตกกังวลในวันกิยามะฮ์แต่พวกเขาจะไม่วิตกกังวลใด ๆ คนอื่นจะหวาดกลัวแต่พวกเขาไม่หวั่นไหวเลย” (บันทึกโดยอะหฺมัด, อัล-ฮาเกิม และอัล-ชะฮะบียฺก็กล่าวว่เศาะฮี้หฺ)

10. ใบหน้าพวกเขาจะมีสง่าราศีในวันกิยามัต

ด้วยหลักฐานหะดีษดังกล่าวข้างต้นที่ระบุว่า

«يَجْعَلُ اللَّهُ وُجُوهُهُمْ نُورًا»

ความว่า: อัลลอฮ์ จะทรงทำให้ใบหน้าของพวกเขา มีแสงเจิดจ้า

11. จะได้รับหอไข่มุก

ด้วยหลักฐานเดียวกันที่ระบุว่า

«وَيَجْعَلُ لَهُمْ مَنَابِرَ مِنْ لؤلؤٍ»

ความว่า: พระองค์จะสร้างแท่นจากไข่มุกให้พวกเขา

12. จะได้รับแท่นไข่มุกที่สร้างจากแสง

ในหะดีษที่เล่าโดยอิบน์ อุมัรฺ เราะวะฎียฺอัลลอฮุ อันฮุ ที่ ท่านเราะสูลุลลอฮุ ได้กล่าวว่า

«يَضَعُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنَابِرَ مِنْ نُورٍ»

ความว่า: “อัลลอฮ์จะทรงแท่นสูงจากแสงแก่พวกเขาในวันกิยามะฮ์”

13. ได้รับคำชื่นชมจากบรรดานบีและซุฮะดาศอ

ด้วยหะดีษสองหะดีษที่ผ่านมานั้นคือหะดีษ อัล-อฺซอะรียฺ และหะดีษอิบน์ อุมัรฺ ที่ระบุว่า

«يَغْبِطُهُمُ الشُّهَدَاءُ وَالتَّبِيُّونَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لِقُرْبِهِمْ مِنَ اللَّهِ تَعَالَى وَجَلْسِهِمْ مِنْهُ»

14. ได้รับชื่อเรียกว่าเป็นวะลีของอัลลอฮ์

จากหะดีษอิบน์ อุมัรฺที่ระบุว่า

«هُمْ أَوْلِيَاءُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ»

ความว่า: พวกเขาคือเขาสนิทของอัลลอฮ์

15. ไม่มีความหวาดวิตกและเศร้าเสียใจในวันกิยามัต

ด้วยสองหะดีษข้างต้นที่ระบุว่า

«لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» وقوله «يَفْزَعُ النَّاسُ وَلَا يَفْزَعُونَ ، وَيَخَافُ النَّاسُ وَلَا يَخَافُونَ»

ความว่า: พวกเขาจะไม่มีหวาดกลัวและความวิตกกังวลใดๆ และคำกล่าวที่ว่า "คนอื่นจะวิตก แต่พวกเขาจะไม่วิตก แม้ว่าคนอื่นจะหวาดกลัว แต่พวกเขาก็ไม่หวาดกลัว "

16. คนคนหนึ่งสามารถก้าวระดับคนดีเพราะความรักของเขาในความดีของคนเหล่านั้น แม้ว่าการกระทำของเขาไม่ถึงขั้นเดียวกับพวกเขาก็ตาม

อิบนุมุสลิม รวบรวมโดยอิบนุอัสสุลอบ อับดุลอะซีส เล่าว่า

جاء رجل إلى رسول الله صلى الله عليه وسلم فقال: يا رسول الله ، كَيْفَ تَقُولُ فِي رَجُلٍ أَحَبَّ قَوْمًا وَلَمْ يَلْحَقْ بِهِمْ؟ قال : «الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ» [الصحيحان]

ความว่า: มีชายคนหนึ่งมาหา ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม- แล้วกล่าวว่า ใจ ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ท่านเห็นอย่างไรกับคนคนหนึ่งซึ่งรักชอบพวกหนึ่งแต่เขาไม่อยู่ในระดับเดียวกับพวกเขา? ท่านตอบว่า "คนคนหนึ่งย่อมจะได้อยู่ร่วมกับคนที่เขารัก" (หะดีษรายงานโดยอัล-บุคอรีมุสลิม)

และในหะดีษอัล-บุคอรีมุสลิมยังมีระบุด้วยเช่นกันว่าท่านอนัส เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้เล่าว่า

أَنَّ رَجُلًا سَأَلَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَتَى السَّاعَةُ؟ قَالَ : «مَا أَعَدَدْتُ لَهَا؟» قَالَ : «مَا أَعَدَدْتُ لَهَا مِنْ كَثِيرٍ صَلَاةٍ وَلَا صَوْمٍ وَلَا صَدَقَةٍ، وَلَكِنِّي أُحِبُّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ.» قَالَ : «أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحَبَبْتَ»

ความว่า: มีชายคนหนึ่งมาถาม ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม ว่าเมื่อไรจะถึงวันกิยามัต? ท่านถามกลับว่า "แล้วท่านเตรียมอะไรเพื่อรับมันล่ะ?" เขาตอบว่า ฉันไม่ได้เตรียมละหมาดที่มากมาย ศีลอดก็ไม่มีมาก เศาะตะเกาะฮ์ก็ไม่มีมาก แต่ฉันรักอัลลอฮ์และเราะสูลของพระองค์ ท่านตอบว่า "ท่านจะได้อยู่ร่วมกับคนที่ท่านรัก"

อนัสเล่าว่า ได้ยินเช่นนั้นแล้ว พวกเรารู้สึกว่ามีสิ่งใดที่ชื่นชอบไปกว่าคำพูดของท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม ที่ว่า ท่านจะได้อยู่ร่วมกับคนที่ท่านรัก ซึ่งฉันรักท่านเราะสูลุลลอฮ์ ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม รักอบู บักรุ และรักอุมร์ และฉันหวังว่าจะได้อยู่ร่วมกับพวกเขา เพราะความรักของฉันที่มีต่อพวกเขาแม้ว่าฉันจะมีอะมัลที่ไม่ถึงระดับพวกเขาก็ตาม

อีกทั้งมีรายงานจากอะลี เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ที่อ้างว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ได้กล่าววว่า

«لَا يُحِبُّ رَجُلٌ قَوْمًا إِلَّا حُسْرًا مَعَهُمْ» [الطبراني في الصغير]

ความว่า: "ใครรักใคร ผู้นั้นย่อมจะถูกต้อนขมขมรวมกับพวกเขา(ในวันกิยามะฮ์)" (บันทึกโดยอ็ฏฏ-ญาอะบะรอญี)

จะเลือกคบหาและมอบความสนิทสนมให้กับใครดี

อัล-เกาะรอฟี ได้กล่าวว่า คนทุกคนหาใช่ว่าเหมาะแก่การคบหา เป็นเพื่อน หรือ บอกความลับให้ อัล-เกาะมะฮฺ ได้กล่าวว่า จงคบกับคนที่หากเป็นเพื่อนกันแล้ว เขาจะทำให้ท่านดูสง่างาม เมื่อท่านตกทุกข์เขาจะโอบอุ้ม เมื่อท่านพูดพลั้ง เขาจะแก้ต่าง หากเขาพบความดีในตัวท่าน เขาจะเก็บมาพูด หากพบความไม่ดีของท่าน เขาจะแก้ไขปิดบัง เมื่อท่านขอ เขาจะให้ เมื่อท่านเกิดทุกข์ เขาจะปลอบใจ เป็นคนที่รั้งความท่านน้อยที่สุด และไม่ขัดแย้งกับท่านในทางใดๆ ก็ตาม

เชคอะหฺมัด บิน อะฏอฮฺ ได้กล่าวว่า การคบกับคนซัดซา จะทำให้จิตใจพังสลาย การคบกับคนเหมือนตัวเองจะทำให้สติปัญญาเพิ่มพูน ทุกคนหาใช่ว่าเหมาะแก่การคบหาและปรึกษาขอความเห็นใจ และใช้ว่าทุกคนที่สามารถขอร้องได้นั้นจะสามารถเก็บความลับได้ มีเพียงผู้มีอะมานะฮฺเท่านั้นที่สามารถเก็บความลับได้ ความสำคัญของการคัดเฟ้นเพื่อนนั้นดูหะดีษของท่านเราะซูลุลลอฮฺ ศ็อลลัลลอฮฺ อะลัยฮิ วะสัลลิม ก็เป็นพอ ท่านกล่าวว่า

«الْمَرْءُ عَلَى دِينِ خَلِيلِهِ فَلْيَنْظُرْ أَحَدَكُمْ مَن يُجَالِلُ» [رواه أبو داود و غيره]

ความว่า: “คนเรานั้นมักคล้ายตามนิสัยเพื่อนสนิทแม้กระทั่งเรื่องศาสนาด้วยก็เช่นกัน ดังนั้น พวกท่านทุกคนจงคัดเลือกเพื่อนสนิทให้ดี” (บันทึกโดยอับู ดาวูด และคนอื่นๆ)

อัล-เอาซาอียูกกล่าวว่า เพื่อนกับเพื่อนนั้นเป็นดั่งผ้าปะที่อยู่บนผ้า หากมันไม่เข้ากัน ก็จะทำให้ผ้าดูไม่สวย

มีคนบอก อิบน์ สัมมิก ว่า เพื่อนคนไหนที่ควรมอบความรักให้มากที่สุด? เขาตอบว่า คนที่ยึดมั่นในศาสนาอย่างสมบูรณ์ คนที่มีสติปัญญาสมบูรณ์ คนที่ไม่ประจบสอพลอต่อหน้า ไม่ลืมเมื่อห่างไกล เมื่อท่านเข้าใกล้ เขาจะอุ้มถัก เมื่อท่านห่างเหิน เขาจะปกป้องรักษา เมื่อท่านขอช่วย เขาจะช่วย เมื่อท่านจำเป็น เขาก็จะดูแล ความรักทางการกระทำของเขาจะมากกว่าความรักในทางคำพูด ซึ่งถือเป็นการพิสูจน์ความจริง

อุละมาฮฺบางท่าน ได้กล่าวว่า จงคบกับเพื่อนหนึ่งในสองประเภทนี้เท่านั้น คือ คนที่ท่านสามารถเรียนรู้และได้ประโยชน์ทางศาสนาจากเขา หรือไม่ก็คนที่ท่านสามารถสอนและตอบรับเรื่องศาสนาจากท่าน ส่วนประเภทที่สามขึ้นไป ท่านจงหลีกเลี่ยง

ท่าน อะลียฺ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้กล่าวว่า

إِنَّ أَخَاكَ الصَّادِقَ مَن كَانَ مَعَكَ *** وَ مَن يَضُرُّ نَفْسَهُ لِيَنْفَعَكَ

وَ مَن إِذَا رَيْبَ الزَّمَانِ صَدَعَكَ *** شَتَّتَ نَفْسَهُ لِيَجْمَعَكَ

เพื่อนแท้คือคนที่อยู่เคียงข้างท่าน และ พร้อมที่จะเสียสละเพื่อความสุขของท่าน

ตลอดจนคนที่เวลาเกิดภัยทุกข์ยาก เขาก็จะคำชูท่าน

นักกีบบางคน กล่าวว่า ท่านจงเป็นเพื่อนกับคนที่สามารถปิดความลับของท่าน ปิดความบกพร่องของท่าน อยู่ร่วมกับความทุกข์ของท่าน เผยแผ่ความดีของท่าน และเก็บซ่อนความชั่วของท่านเท่านั้น หากท่านหาไม่พบ ก็จงเพื่อนกับตัวเองก็พอ

อุละมาฮ์บางคน ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของเพื่อนดีที่สามารถให้ประโยชน์จากการคบหาและการดีสนิทว่ามีจะต้องมีคุณสมบัติห้าประการ คือ มีสติปัญญา มีนิสัยดี ไม่เป็นคนฟาสิก ไม่ใฝ่ปิดอะฮ์ และไม่เป็นผู้หลงใหลโลกดุนยา

1. สติปัญญา

คุณสมบัติข้อนี้ถือเป็นเงื่อนไขหลักดั้งเดิม ดังนั้น จึงไม่มีประโยชน์ใด ๆ กับการเป็นเพื่อนกับคนโง่เขลา

ท่าน อะลีย์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้กล่าวว่า

فلا تصحب أبا الجهل *** وإياك وإياه
فكم من جاهل أردى *** حلما حين آخاه
يُقاس المرء بالمرء *** إذا ما المرء ماشاه
وللشيء على الشيء *** مقاييس وأشباه
وللقلب على القلب *** دليل حين يلقاه

เจ้าจงอย่าคบกับเพื่อนโง่เขลา จงให้ไกลระหว่างท่านกับเขา

เพราะคนเถื่อนหลายคน ได้เปลี่ยนคนสุขุมให้เถื่อนเหมือนเขามากนักต่ออนักแล้ว

คุณให้ดูที่เพื่อน เมื่อเขาเดินไปด้วยกัน

สิ่งสองอย่าง ต่างมีมาตรวัดที่คล้ายและสิ่งเหมือนกัน

ใจกับใจนั้นจะรู้จัก ก็เมื่ออยู่ด้วยกัน

ผู้มีปัญญา คือผู้ที่เข้าใจสิ่งต่างๆ อย่างถูกต้องกับความจริง ทั้งด้วยตัวเองหรือผ่านการชี้แจง

2. นิสัยดี

เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องมี เพราะบ่อยครั้งที่คนมีปัญญาและสามารถเข้าใจความได้อย่างถูกต้อง เมื่อเผชิญกับความโกรธหรือค้นหาหรือความตระหนี่หรือความขลาดกลัว เขากลับสยบต่ออารมณ์ และยอมปฏิบัติสวนทางกับความรู้ที่เป็นจริง เพราะไม่สามารถบังคับตัวเองและไม่สามารถปรับนิสัยตัวเอง จึงไม่มีประโยชน์ใด ๆ กับการคบหากับเขา

ท่าน อับู หาดิม เราะหิมะฮ์ซุลลอฮุ ได้กล่าวว่า จำเป็นที่ผู้มีสติปัญญาต้องรับรู้ว่าจะไม่มีความสุขใดจะเท่ากับการได้คบเพื่อน และ ไม่มีความทุกข์ใดจะเท่ากับการขาดเพื่อนและการพยายามป้องกันสิ่งไม่ดีไม่ให้

เกิดกับเพื่อนที่พลอยทุกข์กับสิ่งที่ตนประสบ เพื่อนที่ดีคือ คนที่เมื่อเพื่อนเกิดทุกข์เขาจะปกป้อง และไม่ตำหนิเพื่อนในสิ่งที่พลาดพลั้ง เขาคือมิตรทางนิสัย ทว่าต้องให้อภัยและขจัดความอิจฉาต่อเพื่อน เพราะการอิจฉา วิชาต่อเพื่อนเป็นตัวทำลายความรัก เช่นเดียวกับการมอบความรักอย่างเหลือล้นเป็นการเสียสละที่ยิ่งใหญ่ และจะไม่ปรากฏความเสียสละจากจิตใจที่ไม่หวังดี

3. ไม่ใช่ฟาสิก ผู้ฝึกฝืนการทำบาป

คนไม่ดี ไม่มีประโยชน์ใดๆ กับการคบหากับเขา เพราะคนที่ไม่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ ไม่ประกันว่าจะไม่ติดนิสัย ไม่รับรองการคบค้า ทว่ามันจะพลิกผันแปรไปตามตัวแปร อัลลอฮ์ ได้ตรัสว่า

﴿وَلَا تُطْعَمَنَ أَعْفَلْنَا قَلْبُهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوْنَهُ﴾ [الكهف: ๒๘]

ความว่า: “และเจ้าจงอย่าตามคนที่เราได้ปิดหัวใจเขาจากการรำลึกถึงเราและตามต้นหาตัวเอง” (อัล-กะฮ์ฟี่ 28)

และ พระองค์ ได้ตรัสว่า

﴿فَاعْرِضْ عَن مَّن تَوَلَّىٰ عَن ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا﴾ [النجم: ๒๙]

ความว่า: “เจ้าจงปลีกออกจากผู้ที่หันหลังให้การรำลึกถึงเราและไม่ปรารถนาสิ่งใดนอกจากแต่เพียงชีวิต ดุนยา” (อัน-นัจญ์มุ 29)

ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- ได้กล่าวว่า

﴿لَا تُصَاحِبْ إِلَّا مُؤْمِنًا وَلَا يَأْكُلْ طَعَامَكَ إِلَّا تَقِيًّا﴾ [رواه الترمذي و أبو داود]

ความว่า: ท่านจงคบหาเพียงกับคนมุศมิน และจงให้คนยำเกรงต่ออัลลอฮ์เท่านั้นที่ได้กินอาหารของท่าน” (บันทึกโดยอับด-ติรมิซีย์ และ อับู ดาวูด)

อับู หาทิม เราะหิมะฮ์ฮุลลอฮ์ ได้กล่าวในหนังสือ "เราเงาะตุลอุเกาะลาห์" ว่า คนมีปัญหาต้องไม่คบกับคนเลว เพราะเพื่อนไม่ดีเป็นเหมือนกับไฟคบหนึ่ง มันจะสานต่อความแค้น ซึ่งความหวังดีของเขาไม่แน่นอน สัญญาของเขาไม่จริง คนเราจะมีความสุขได้ด้วยสี่ประการ คือ มีภรรยาเป็นผู้ร่วมงาน มีบุตรเป็นคนดี มีเพื่อนเป็นคนดี และมีเงินทองจากบ้านเมืองของตัวเอง ส่วนเพื่อนที่ไม่สามารถให้ประโยชน์จากการคบหา นั้น อันตรายกว่าการคลุกคลีกับสุนัข ผู้ใดคบเพื่อนเลว จะไม่ปลอดภัย เหมือนกับคนที่ร่วมวงในสิ่งเลว แล้วต้องถูกกล่าวหาตามไปด้วย

4. ไม่ใช่มุบตะดิอู ผู้ฝึกฝืนบิดอะฮ์

คนทำบิดอะฮ์ การเป็นเพื่อนกับเขาจะทำให้เกิดอันตรายและสิ่งเลวจากบิดอะฮ์อาจจะโยงมาถูกตัวเขา กับคนที่ฝึกฝืนบิดอะฮ์จึงสมควรต้องหลีกเลี่ยงและไม่ข้องเกี่ยว

5. ไม่ใช่ผู้ที่ฝักใฝ่หลงใหลคุณยา

การคบกับพวกนี้เป็นยาพิษที่อันตราย เพราะโดยปกติคนเรามักชอบลอกเลียนและทำตาม อีกทั้งอาจจะทำตามโดยไม่รู้ตัวด้วยซ้ำไป ในขณะที่การคบเพื่อนกับคนสมณะ จะทำให้ท่านสมณะกับคุณยา ดังนั้นจึงไม่ควรคบเพื่อนที่เป็นนักใฝ่หาความสุขสบายในโลกคุณยา และควรยึดเพื่อนที่หวังในโลกอาคิเราะฮ์

الناس شتى إذا ما أنت ذقتهم *** لا يستونون كما لا يستوي الشجر

هذا له ثمر حلو مذاقته *** وذاك ليس له طعم ولا ثمر

มนุษย์นั้น มีหลากหลาย เมื่อเจ้าสัมผัสพวกเขา

พวกเขาจะไม่เท่ากัน เปรียบเช่นความแตกต่างกันของต้นไม้

ต้นนี้มีผลรสหวาน ต้นนั้นจืดชืด หรือไม่มีผลเลย

ลักษณะของผู้รักกันในหนทางของอัลลอฮ์

1. ทำคุณไม่เพิ่ม ห่างเหินไม่ลด

ในบรรดา ลักษณะ ของ การรักในหนทางของอัลลอฮ์ คือมันจะไม่เพิ่มเพราะการทำดีและไม่ลดเพราะความห่างเหินต่อกัน

ยะฮูยา บินมูอาซ อีรรอซียู ได้กล่าวว่า ลักษณะ ของรักแท้ นั้นจะต้องไม่เพิ่มเพราะการทำดีต่อกัน และไม่ลดเพราะความห่างเหินจากกัน

2. เห็นชอบด้วยกัน

ในจำนวนลักษณะของการรักในหนทางของอัลลอฮ์ เช่นกันก็คือ การให้ความเห็นชอบร่วมกันในสิ่งต่าง ๆ อุละมาอ์บางท่านได้กล่าวว่า เพื่อนจะกล่าว "ไม่" ในสิ่งที่ท่านบอกว่า "ไม่" และ จะกล่าวว่า "ใช่" ในสิ่งที่ท่านบอกว่า "ใช่"

3. ไม่ริษยาเพื่อน

อีกหนึ่งลักษณะของการรักในหนทางของอัลลอฮ์ เช่นกัน ก็คือ คนที่รักเพื่อนต้องไม่ริษยาเพื่อน ในทางศาสนาและทางโลกคุณยา

อัลลอฮ์ ได้กล่าวถึงลักษณะของคนรักแท้ ในอายะฮ์ที่ว่า

﴿وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْتُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَلَا كَانَ بِهِمْ حَصَاصَةٌ﴾

[الحشر: 9]

ความว่า: “และในใจของพวกเขาไม่มีความรู้สึกอยากได้ในสิ่งที่คนเหล่านั้นได้รับ และพวกเขาจะให้ความสำคัญและเห็นแก่คนเหล่านั้นมากกว่าตัวพวกเขาเอง แม้ว่าพวกเขาต้องลำบากทุกข์ยาก” (อัล-หะซัร 9)

4. หวังดีต่อเพื่อนเหมือนกับหวังกับหวังดีต่อตัวเอง

อีกหนึ่ง ลักษณะ ของ คนที่รักในหนทางของอัลลอฮ์ก็คือ เขาอยากให้เพื่อนได้ในสิ่งที่ตัวเองอยากได้ หรือปรารถนา ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- ได้กล่าวว่า

« لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ » [رواه الشيخان]

ความว่า: “พวกท่านทุกคนจะไม่บรรลุนิยามอันที่สมบูรณ์จนกว่าจะรักอยากให้เพื่อนได้ในสิ่งที่ตัวเองรักที่จะได้” (บันทึกโดยอัล-บุคอรีห์และมุสลิม)

5. ใช้การรักดีต่ออัลลอฮ์ เป็นเกณฑ์วัดความรักชอบต่อกัน

ลักษณะของการรักในหนทางของอัลลอฮ์ อีกเช่นกัน คือ ความรักชอบจะเพิ่มขึ้นเมื่อเห็นเพื่อนยังรักดีต่อ อัลลอฮ์ และลดลงเมื่อเห็นเพื่อนทำบาปหรือมละอุมะฮ์ต่ออัลลอฮ์ผู้สูงส่ง

หน้าที่และเงื่อนไขของการคบเพื่อนและการรักกัน

มุสลิมแต่ละคนต่างมีสิทธิและหน้าที่ต่อกันหลายประการ สิทธิและหน้าที่เหล่านี้ถูกกำหนดโดยสัญญาแห่งอิสลาม มุสลิมทุกคนจึงจำเป็นต้องเคารพสัญญานี้ ไม่มีผู้ใดสามารถล่วงละเมิดได้ บางส่วนของสิทธิและหน้าที่นี้ได้ถูกระบุผ่านพจนารถของ ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- เช่น คำกล่าวของท่าน ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ที่ว่า

« حَقُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ سِتٌّ : إِذَا لَقِيْتَهُ فَسَلِّمْ عَلَيْهِ ، وَإِذَا دَعَاكَ فَأَجِبْهُ ، وَإِذَا اسْتَنْصَحَكَ

فَانصَحْ لَهُ ، وَإِذَا عَطَسَ فَحَمِدَ اللَّهَ فَسَمِّتْهُ ، وَإِذَا مَرِضَ فَعُدْهُ ، وَإِذَا مَاتَ فَاتَّبِعْهُ » [متفق عليه]

ความว่า: “หน้าที่มุสลิมต่อมุสลิมนั้นมีหกประการ เมื่อท่านพบ ท่านจะต้องให้สลามแก่เขา เมื่อเขาเชิญชวน ท่านจะต้องตอบรับเขา เมื่อเขาขอคำปรึกษา ท่านต้องให้คำชี้แนะแก่เขา เมื่อเขาจามแล้วสวดดีอัลลอฮ์ ท่านจะต้องกล่าวดูอาฮ์แก่เขา เมื่อเขาป่วย ท่านต้องเยี่ยมเขา และเมื่อเขาสิ้นชีวิต ท่านต้องร่วมติดตามขบวนส่งศพเขา” (บันทึกโดย อัล-บุคอรีห์ และมุสลิม)

ต่อการอธิบายเกียรติศักดิ์ศรีของมุสลิม ตลอดจนถึงสิ่งที่มุสลิมไม่สามารถละเมิดต่อมุสลิมอื่น ๆ นั้น ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า

«إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ ، وَلَا تَحَسَّسُوا وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا تَنَافَسُوا وَلَا تَحَاسَدُوا

وَلَا تَبَاغَضُوا ، وَكُونُوا عِبَادَ اللَّهِ إِخْوَانًا ، الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا

يَحْقِرُهُ ، التَّقْوَى هَاهُنَا - وَيُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ - بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ ، كُلُّ

الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ » [رواه الشيخان]

ความว่า “พวกท่านจงหลีกเลี่ยงการมองในแง่ร้าย เพราะการมองในแง่ร้ายคือวาจาที่เป็นเท็จมากที่สุด พวกท่านจงอย่าสอดรู้สอดเห็น อย่าหาความลับ อย่าชิงดีชิงเด่น อย่าอิจฉาริษยา และอย่าโกรธแค้นกัน จงอยู่อย่างบ่าวของอัลลอฮ์อันมิตรสหาย มุสลิมนั้นเป็นพี่น้องของมุสลิม เขาจะต้องไม่รังแก ไม่ลบหลู่ และไม่ดูหมิ่นเขา ความยำเกรงนั้น อยู่ที่นี้ (พร้อมกับได้ชี้ไปยังที่หน้าอกของท่าน) เป็นการพอแล้วที่คนหนึ่งจะถูกตราเป็นคนชั่วด้วยการที่เขาดูถูกมิตรมุสลิมของตัวเอง มุสลิมต่อมุสลิมทุกคนนั้นเป็นเรื่องต้องห้ามในเลือดเนื้อเกียรติศักดิ์ศรี และทรัพย์สินสมบัติของเขา” (บันทึกโดยอัล-บุคอรีร์และมุสลิม)

พันธะแห่งความเป็นพี่น้องกันนั้นมันผูกพันกันเหมือนกับสัญญาการแต่งงานระหว่างสองสามีภรรยา โดยพันธะนี้จะผูกพันกับสิทธิและหน้าที่ด้านต่างๆ เช่น สิทธิและหน้าที่ด้านการเงิน กายภาพ วาจา และหัวใจ การรักษาไว้ซึ่งสิทธิและหน้าที่อันนี้จะทำให้ความรักมีความต่อเนื่องถาวรและเพิ่มความเห็นอกเห็นใจกัน ทำให้คู่สัญญาอยู่ในบัญญัติประเภทคนที่รักกันเพื่ออัลลอฮ์ และได้รับผลตอบแทนและผลบุญมากมายดังที่เราได้กล่าวมา

1. สิทธิและหน้าที่ของการเป็นเพื่อนในด้านการเงิน

หนึ่งในจำนวนสิทธิและหน้าที่ทางการเงินที่จำต้องปฏิบัติก็คือการผ่อนปรนให้แก่พี่น้องที่ติดหนี้จนถึงโอกาสที่เขาฟื้นตัวหรือมีสภาพคล่อง พระองค์ อัลลอฮ์ ได้ตรัสว่า

﴿وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ﴾ [البقرة: ๒๘๐]

ความว่า: “และหากเขาเป็นคนมีความทุกข์ยากก็จงผ่อนปรนให้เขาไปจนกว่าเขาจะมีความคล่องตัว” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ 280)

ท่านนบีมุฮัมมัด-ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า

«مَنْ يَسَّرَ عَلَىٰ مُعْسِرٍ يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ» [مسلم وغيره]

ความว่า: ผู้ใดผ่อนปรนแก่คนทุกข์ยาก อัลลอฮ์จะทรงผ่อนปรนแก่เขาในดุนยาและอาคิเราะฮ์ (บันทึกโดยมุสลิมและท่านอื่นๆ)

และในจำนวน สิทธิและหน้าที่ ทางการเงินเช่นกันก็คือ จะต้องให้การเกื้อกูลทางการเงิน โดยนักวิชาการได้แบ่งเป็นการช่วยเหลือเป็นสามระดับ คือ

ระดับที่หนึ่ง ระดับต่ำสุดคือ การที่ท่านช่วยพี่น้องด้วยเงินที่เกินจากความจำเป็นของท่าน กล่าวคือเมื่อท่านสังเกตเห็นพี่น้องมีความจำเป็นและท่านมีทรัพย์สินเหลือพอ ท่านเป็นฝ่ายเข้าเสนอความช่วยเหลือโดยไม่รอให้เขาต้องขอ หากต้องให้เขาขอก่อนแล้วจึงจะให้ก็ถือว่ามันเป็นการสะเพร่าที่สุดแล้วสำหรับสิทธิและหน้าที่ของพี่น้อง

ระดับที่สอง ท่านถือปัญหาของพี่น้องเป็นปัญหาของตัวเองและพร้อมใจให้เขามีส่วนในทรัพย์สินสมบัติของท่าน

อัล-หะสัน ได้กล่าวว่า มีบางคนถึงกับตัดผ้าของตัวเองเป็นสองส่วนเพื่อให้กับเพื่อนสวมใส่ มีชายคนหนึ่งมาหาอับู สุร็อยเราะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ พร้อมกับกล่าวว่า ฉันอยากจะเป็นเพื่อนกับท่านเพื่ออัลลอฮ์ ท่านตอบว่า ท่านทราบหรือเปล่าว່ว่าเป็นเพื่อนกันนั้นมีสิทธิและหน้าที่อย่างไร? เขาตอบว่า ถ้าอย่างนั้นช่วยบอกฉันทีสิ เขาตอบว่า ท่านจะต้องไม่มีสิทธิในเงินทองของท่านเองพิเศษไปกว่าฉัน เขากล่าวว่า ฉันไม่เคยทำสิ่งนี้ได้เลย เขาตอบว่า ถ้าอย่างนั้นก็จงไปเสียจากฉัน

ท่านอะลีย บิน อัล-หุสัยน์ ได้ถามชายคนหนึ่งว่า คน ๆ หนึ่งสามารถจะล้วงมือในกระเป๋าเพื่อนของเขาและเอาเงินตามใจอยากโดยไม่ขออนุญาตจากเขาก่อนได้ไหม เขาตอบว่า ไม่ได้ ท่านกล่าวว่า ถ้าอย่างนั้น พวกท่านก็ไม่ใช่เพื่อนกัน

ระดับที่สาม คือ ระดับสูง กล่าวคือ ต้องให้ค่าแก่เพื่อนมากกว่าตัวเองและถือความจำเป็นของเขาสำคัญกว่าความจำเป็นของตัวเอง และนี่คือ ระดับคิดดีกินและสุดยอดระดับของผู้ที่รักกัน

ท่านอับู มุอัมร เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุมาได้กล่าวว่า มีคนมอบหัวแพะให้กับเศาะหาบะฮ์ท่านเราะฮ์ ลุลลอฮ์ -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม- คนหนึ่ง เขาจึงกล่าวว่า เพื่อนของฉันคนนั้นมีความจำเป็นมากกว่าฉันอีก เขาจึงส่งไปให้เขา แล้วคนนั้นก็ส่งให้คนอื่นอีก และมีการส่งไปส่งมาจนกระทั่งกลับมาถึงคนเดิมคนแรก หลังจากที่เวียนวนไปถึงเจ็ดคน ซึ่งระดับนี้ ถือเป็นระดับสูงสุดของการอิซฮารุ(การสละความสุขส่วนตนให้ผู้อื่น) คือระดับของบรรดาเศาะหาบะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุม

ท่านหุมาйд์ กล่าวว่า ฉันได้ยินท่านอะนัส เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ กล่าวว่า เมื่อบรรดาเศาะหาบะฮ์มาถึงมะดีนะฮ์ บรรดาเหล่าผู้อพยพได้อาศัยอยู่กับเหล่าอันศอรุ ซึ่งอับุตรเราะฮ์มาน บิน เอาฟ ได้พักอาศัยกับสะอัด บิน อับร-เราะฮ์มาน เขากล่าวว่า ฉันจะแบ่งทรัพย์สินของฉันให้ท่าน และจะเสียดชะกรรยาคนหนึ่งของฉันให้ท่าน เขาตอบว่า ขอให้อัลลอฮ์ทรงให้ความบะเราะกะฮ์ความจำเริญต่อท่านในครอบครัวและทรัพย์สินสมบัติของท่านเถิด แล้วเขาปฏิเสธสิ่งที่สะอัดมอบให้โดยทำที่เหมือนรับมอบแล้วคืนกลับให้เขา

อัลลอฮ์ ได้กล่าวชื่นชมคนเหล่านี้ว่า

﴿وَيُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ﴾ [الحشر: 9]

ความว่า “พวกเขาให้ความสำคัญต่อผู้อื่นมากกว่าตัวเอง แม้ว่าพวกเขาเองก็มีความขัดสนจำเป็นก็ตาม” (อัล-หะซัร 9)

อับู สัลมาน อัต-ดาร์อนียุ ได้กล่าวว่า ฉันมีเพื่อนคนหนึ่งซึ่งรักซึ่งฉันเคยไปหาเขาตอนที่กำลังมั่งมีฉันบอกเขาว่า ฉันอยากขอเงินท่านสักหน่อย แล้วเขาก็โยนถุงเงินและฉันก็เก็บเอาเท่าที่ต้องการ วันหนึ่งฉันได้มาหาเขาแล้วบอกว่า ฉันต้องการอะไรสักอย่าง เขาตอบว่า ท่านต้องการทำอะไร? เมื่อนั้น ความรู้สึกอบอุ่น

แห่งมิตรภาพจากเขาก็หายออกไปจากหัวใจของฉัน มีบางคนกล่าวว่า เมื่อท่านขอทรัพย์จากเพื่อน แล้วเขาถามว่า ท่านจะเอาไปทำอะไร ก็แสดงว่าเขาได้ละทิ้งสิทธิแห่งความเป็นพี่น้องไปแล้ว

และนี่คือระดับการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน หากท่านยังปฏิบัติไม่ได้กับเพื่อนของท่านก็จงทราบเถิดว่าพันธะแห่งความเป็นมิตรยังไม่หยั่งลึกลงในก้นบึ้งหัวใจ การเป็นเพื่อนยังคงเป็นเพียงการคบหาระดับเผินๆ ธรรมดา และไม่หยั่งลึกในความคิดและศาสนา

มัฆมูน บิน มิสุรอน ได้กล่าวว่า ผู้ใดยอมเสียเพื่อนดีๆ ก็จงคบกับคนตายในหลุมศพแทนเสีย

2. สิทธิและหน้าที่ของการเป็นเพื่อนในด้านกายภาพ

ในที่นี้หมายถึงการช่วยเหลือเพื่อนด้วยพลังกำลัง การลงมือปฏิบัติก่อนที่เพื่อนจะร้องขอ และให้ความช่วยเหลืออย่างเป็นพิเศษ ซึ่งขั้นนี้มีหลายระดับเช่นเดียวกับการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน

ระดับที่หนึ่ง ระดับต่ำสุด คือ การช่วยเหลืออย่างเต็มใจและยินดีเมื่อมีความสามารถและได้รับการร้องขอ

ท่านนบีมุหัมมัด-คืออัลลัลลอฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลิม-ได้กล่าวว่า

«مَنْ نَفَسَ عَنْ مُؤْمِنٍ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ الدُّنْيَا، نَفَسَ اللَّهُ عَنْهُ كُرْبَةً مِنْ كُرْبِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ يَسَّرَ عَلَى مُعْسِرٍ، يَسَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ سَتَرَ مُسْلِمًا، سَتَرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَاللَّهُ فِي عَوْنِ الْعَبْدِ، مَا كَانَ الْعَبْدُ فِي عَوْنِ أَخِيهِ»

ความว่า: “ผู้ใดปลดความทุกข์ยากดูนยาจากคนมุอ์มินผู้ศรัทธาหนึ่งอย่าง อัลลอฮ์จะทรงปลดความทุกข์ยากของวันกิยามะฮ์หนึ่งอย่างแก่เขา และผู้ใดที่ผ่อนปรนหนักแก่คนที่ลำบากจริงๆ อัลลอฮ์จะทรงผ่อนปรนให้ ความง่ายตายแก่เขาในดูนยาและอาคิเราะฮ์ และผู้ใดปกปิดความลับของมุสลิมคนหนึ่ง อัลลอฮ์จะทรงปกปิดความลับของเขาในดูนยาและในอาคิเราะฮ์ อัลลอฮ์นั้นจะทรงช่วยเหลือบ่าวของพระองค์เสมอ ตราบใดที่บ่าวให้ความช่วยเหลือต่อมิตรของเขา”

อัล-หะสัน อัลบัสรี ได้ส่งเพื่อนของเขาในกลุ่มหนึ่งเพื่อให้มาช่วยเหลือความจำเป็นของเพื่อนของพวกเขาคนหนึ่ง ท่านบอกว่า พวกเขาจงแวะเข้าพบ ซาบิต อัล-บุนานีย์ แล้วจงชวนเขาไปด้วย พวกเขาจึงแวะเข้าพบซาบิต แต่เขาอ้างว่า ฉันกำลังอิฎติกาฟอยู่ พวกเขาจึงกลับมาบอกอัล-หะสัน ท่านจึงบอกว่า พวกเขาจงบอกเขาว่า โอ้ คนที่ตาเป็นฝ้าฟางเอ๋ย ท่านไม่รู้หรือว่าการไปช่วยเพื่อนคนหนึ่งของท่านนั้นมันดีต่อท่านมากกว่าการไปทำหัจญ์สุนัต (หัจญ์ครั้งที่สองขึ้นไป) เสียอีก พวกเขาจึงกลับไปบอกซาบิต เขาจึงละการอิฎติกาฟและออกไปพร้อมกับพวกเขา

ระดับที่สอง จะต้องตระหนักว่าความจำเป็นของเพื่อนนั้นคือความจำเป็นของตัวเอง

ชาวสะลัฟบางคนพยายามดูแลจนเจือความต้องการของครอบครัวเพื่อนหลังจากที่เขาเสียชีวิตแล้ว เป็นเวลาถึงสี่สิบปี เขาจะมาหาและออกค่าใช้จ่ายให้กับพวกเขาทุกวันด้วยเงินของตัวเอง ทำให้คนในครอบครัวเหล่านั้นรู้สึกว่พ่อของพวกเขาเสียเพียงแต่ร่างเท่านั้นแต่ความสะอาดอื่น ๆ ยังคงอยู่

ระดับที่สาม ต้องให้ความสำคัญแก่ความจำเป็นของเพื่อนมากกว่าความจำเป็นของท่าน ต้องเร่งช่วยเหลือเขาแม้ว่าความจำเป็นของท่านต้องชะลอการตอบสนอง

อิบนุ ซุบรุมะฮ์ ได้ให้การช่วยเหลืออย่างเร่งด่วนต่อความจำเป็นของเพื่อนบางคน จากนั้นก็มีของฝากมาแต่เขา เขาถามว่า นี่มันอะไรกัน? เขาตอบว่า เป็นรางวัลให้กับสิ่งที่ท่านได้ช่วยเหลือฉัน เขาตอบว่า ท่านเอาของของท่านกลับไปเถอะ ขอให้อัลลอฮ์ทรงประทานพลาณามัยแต่ท่าน เมื่อท่านขอความช่วยเหลือใด ๆ จากเพื่อน แล้วเพื่อนของไม่ได้ทุ่มเทมอบความช่วยเหลือแก่ท่าน ท่านก็จงเอน้ำละหมาดแล้วละหมาดญะนาซะฮ์สี่ตักบีร์ให้กับเขา จงถือเขาเหมือนเป็นคนตายแล้วเสียดีกว่า

อัล-หะสัน กล่าวว่า เพื่อนของเรา เป็นที่รักแก่เรามากกว่าภรรยาและลูก ๆ เพราะลูกเมียมันได้แต่พูดถึงเรื่องโลกดุนยา แต่เพื่อนของเราคอยตักเตือนเรื่องอาคิเราะฮ์

นอกจากนี้ การไปเยี่ยมเยียนเพื่ออัลลอฮ์ก็เป็นหนึ่งในภารกิจที่มุสลิมต้องปฏิบัติกับเพื่อน ดังที่ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม- ได้กล่าวว่า

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِرَجَالِكُمْ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ؟ التَّيُّ فِي الْجَنَّةِ، وَالشَّهَادَةُ فِي الْجَنَّةِ، وَالصَّدِيقُ فِي الْجَنَّةِ، وَرَجُلٌ يَزُورُ أَخَاهُ فِي نَاحِيَةِ الْمِصْرِ فِي الْجَنَّةِ»

ความว่า: “เอาไหมล่ะ ฉันจะบอกประเภทบุคคลที่จะได้เข้าสวรรค์ให้พวกท่านทราบ? นบีจะได้เข้าสวรรค์ ชะฮีดที่ตายเพื่อศาสนาจะได้เข้าสวรรค์ ศิดดีกหรือผู้สัจจริงก็ได้เข้าสวรรค์ และคนที่ไปเยี่ยมเพื่อนที่ขานเมืองจะได้เข้าสวรรค์”

มาดูตัวอย่างภาพที่น่าประทับใจของการเยี่ยมเยียนเพื่ออัลลอฮ์ที่ควรแก่เอาอย่างสำหรับผู้ที่ต้องการมีจรรยาบรรณที่สมบูรณ์ นั่นคือ สัมพันธภาพระหว่างอบู อุบัยด์ อัล-กอลิม บิน สลาม กับ ท่านอิหม่ามอะหมัด บิน หันบัล เราะฮิมะฮ์ศุลลอฮุ ท่านอบู อุบัยด์ ได้เล่าว่า ฉันได้เข้าพบท่านอิหม่ามอะหมัด บิน หันบัล ณ บ้านของท่าน แล้วท่านก็ให้ฉันนั่งที่ตรงกลางบ้าน โดยเขานั่งลงก่อน ฉันเลยถามว่า ไอ้ อบู อับดุลลอฮ์ มีคนบอกว่า เจ้าบ้านนั้นพึงควรจะต้องนั่งที่กลางบ้านมากกว่าคนอื่นมิใช่หรือ? ท่านตอบว่า ใช่ เขาจะนั่งหรือจะให้ใครนั่งก็ได้ ฉันเลยนึกในใจว่า ไอ้ อบูอุบัยด์ จงจำเป็นบทเรียนให้ดีนะ จากนั้นฉันก็กล่าวว่า ไอ้ อบู อับดุลลอฮ์ หากฉันได้มาหาท่านในสภาพที่พึงควรแก่ฐานะท่าน ฉันก็อยากจะมาหาท่านทุกวัน ท่านตอบว่า อย่าทำอย่างนั้นเลย ฉันมีเพื่อนมากมายที่เจอกับเขาแค่ปีละครั้ง แต่มีความสนิทสนมมากกว่าคนที่เจอกันทุกวัน ฉันนึกในใจว่า อ้า นี่กับบทเรียนอีกอย่างแล้ว อบู อุบัยด์ เถย ครั้นเมื่อฉันต้องการผละจากไป ท่านก็ยื่นขึ้น ฉันเลยบอกว่า ไม่ต้อง ท่านอบู อับดุลลอฮ์ อย่าทำอย่างนี้ ท่านเลยบอกว่า อัซ-ชะอูบียได้กล่าว

ว่า การต้อนรับแขกที่สมบูรณ์ จะต้องเดินไปส่งเขาที่ประตูบ้านและสัมผัสกับพาหนะเขา ฉันเลยนึกใจอีกว่า อ้า นี่ก็อย่างที่สามแล้วละ อับดุลบักร์ เอ๋ย จากนั้น ท่านก็เดินมาส่งฉันที่ประตูและจับสัตว์พาหนะของฉัน

อีกหนึ่งภาพตัวอย่างที่น่าประทับใจเกี่ยวกับการเยี่ยมเยียนในหมู่ชาวสะลัฟและความยินดีที่ได้เพิ่มอีमानและการรักกันในหนทางของอัลลอฮ์ก็คือเรื่องที่ยายานโดยอัล-เคาะฎิบ อัล-บัฆดาดี ในหนังสือ ตารีคบัฆดาดีของท่าน ที่รายงานจาก อัน-นิกกอซ ว่า "ฉันได้รับรายงานว่าเพื่อนของมุหัมมัด บิน ซอลิบ หรือ ออบู ญะอูฟร์ อัล-มุกริซ บางคนได้มาหาเขาในวันที่ดินเต็มไปด้วยโคลนจนเปื้อนเท้าไปหมด แล้วท่านก็บอกเขาว่า เมื่อไรอีกเล่าที่ฉันจะมีโอกาสตอบแทนเขาทั้งสองข้างที่ต้องเหนื่อยเดินมาหาฉันอย่างในวันนี้ เพื่อมาหาผลบุญจากการเยี่ยมเยียน จากนั้น ท่านก็ลุกขึ้นหาน้ำให้เขาดื่มและล้างเท้าทั้งสองข้างให้เขา"

3. สิทธิและหน้าที่ของการเป็นเพื่อนในด้านวาจา

จะต้องพูดหรือเงียบเป็นบางโอกาส กล่าวคือ

ก. เงียบกับสิ่งไม่ดี

โดย

1) ไม่พูดถึงความบกพร่องของเขา

สิทธิที่เพื่อนพึงได้รับจากท่านก็คือ ท่านจะต้องปิดปากไม่พูดความบกพร่องของเขาทั้งลับหลังและต่อหน้า แต่จะต้องทำเป็นไม่รู้ การพูดถึงความบกพร่องของเพื่อนลับหลังถือเป็นการนินทาที่หะรอม มันเป็นสิ่งต้องห้ามสำหรับคนมุสลิมทุกคน มากกว่านั้นก็คือ นอกเหนือจากการห้ามปรามของกฎหมายอิสลามแล้ว มันไม่ควรจะกระทำด้วยสองเหตุผลเพิ่มเติม คือ หนึ่ง ให้ท่านเช็คเรื่องของตนเอง หากพบสิ่งบกพร่องอย่างหนึ่งก็จงอย่าถือสาความบกพร่องของสหายเช่นกัน และจงถือว่าเขาไม่สามารถจะควบคุมตัวเองในตอนนั้น เหมือนกับที่ท่านไม่สามารถจะควบคุมตัวเองในยามที่ถูกทดสอบนั้นเช่นกัน สอง ท่านต้องตระหนักว่า หากท่านต้องการจะหามิตรที่ไม่มีสิ่งบกพร่อง ท่านก็คงต้องแยกไปอยู่คนเดียวจนตาย เพราะไม่มีเพื่อนแบบนั้นให้คบตั้งแต่แรกแล้ว

ทุกคนย่อมมีดีมีชั่ว หากมีดีมากกว่าชั่วก็ถือว่าดีแล้ว คนมุอ์มินหรือผู้ศรัทธาจึงต้องนับความดีของมิตรสหายอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้เขาเกิดความประทับใจ ให้เกียรติ และรักเพื่อนของเขา ส่วนคนมุนาฟิกที่ถูกสาปแช่งนั้นมักจะค้นหาสิ่งบกพร่องของเพื่อนอยู่ตลอดเวลา

อิบดุล มุบาร็อก กล่าวว่า ผู้ศรัทธาจะหาข้อแก้ต่างให้เพื่อน ส่วนคนมุนาฟิกนั้นจะหาข้อปรักปรำ อัล-ฟุฎัยลกล่าวว่า สุภาพบุรุษคือคนที่ให้อภัยต่อความผิดพลาดของมิตรสหาย

2) ไม่เปิดโปงความลับของเพื่อน

เพื่อนจะต้องปิดความลับของเพื่อน แม้กับเพื่อนสนิทก็ตาม หรือแม้กระทั่งภายหลังจากการเกิดการทะเลาะตักตวนหรือ บาดหมาง เพราะการกระทำเช่นนี้เป็นนิสัยที่ชั่วและเป็นมารยาทที่เลวทราม

มีคนถามนักปราชญ์บางคนว่า ท่านเก็บความลับคนอื่นได้อย่างไร เขาตอบว่า ฉันนี้แหละคือสุสานที่ใช้ฝังความลับ

มีบางคนได้ออกความลับบางอย่างแก่เพื่อนของเขา ต่อมาเขาก็มาถามว่า ท่านเก็บมันไว้ไม่บอกใครใช่ไหม? เพื่อนของเขาตอบว่า ฉันลืมมันไปแล้วต่างหาก

มีคำพูดของคนสมัยก่อนว่า หัวใจของเสรีชน คือ สุสานฝังความลับของคนอื่น

อับดู สะอีด อัซ-เซารีญ์ กล่าวว่า เมื่อท่านต้องการจะเลือกคบกับใครสักคน ท่านก็จงยู่ให้เขาโกรธ แล้วส่งคนให้ไปถามเขาเกี่ยวกับตัวท่าน หากเขาตอบดีและปิดความลับก็จงคบกับเขาได้

3) ไม่ได้แย่ง ไม่ทำทนายเพื่อน

ท่านจะต้องละการทำทนายและโต้แย้งกับเพื่อน ชาวสะลัฟกล่าวว่า ผู้ใดชอบทะเลาะและโต้เถียงเพื่อน เกียรติของเขาจะลดน้อยและความเลื่อมใสในตัวเขาจะหมดไป สรุปลแล้ว ไม่มีเหตุผลอันใดที่สนับสนุนการโต้เถียงนอกจากการแสดงให้เห็นว่าตัวเองฉลาดและล้ำเลิศ และแสดงให้เห็นว่าคนอื่นโง่ บางคนแนะนำให้ละเว้นการโต้เถียงถึงกับกล่าวว่า “เมื่อท่านบอกเพื่อนว่า จงยืนขึ้น แล้วเขาย้อนถามว่า แล้วจะให้ฉันไปที่ไหน ก็จงอย่าคบกับเขา เพราะเขาสมควรต้องยืนและไม่ย้อนถามใดๆ” ซึ่งการโต้เถียงจะทำให้ใจเสีย ความรู้สึก ทำให้เกิดความเกลียดชัง หัวใจแข็งกระด้าง จะทำให้การยึดมั่นในศาสนาทางคำพูดและการปฏิบัติต้องกระด้างหยาบคาย

อับดู อุมามะฮ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ เล่าว่า ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า

«مَنْ تَرَكَ الْمِرَاءَ وَهُوَ مُبْطِلٌ بِنِي لَهُ بَيْتٌ فِي رِبْضِ الْجَنَّةِ، وَمَنْ تَرَكَهُ وَهُوَ مُحِقٌّ بِنِي لَهُ فِي وَسْطِهَا، وَمَنْ حَسَنَ خُلُقَهُ بِنِي لَهُ فِي أَعْلَاهَا» [رواه أبو داود وغيره]

ความว่า: “ผู้ใดละเว้นการโต้เถียง ในฐานะที่เขาเป็นฝ่ายผิด เขาผู้นั้น จะได้รับการปลูกสร้างบ้านหนึ่งหลังที่ด้านล่างของสวรรค์ และผู้ใดละเว้นการโต้เถียงทั้งๆ ที่เขาเป็นฝ่ายถูกและชอบธรรมมากกว่า เขาจะได้รับการปลูกบ้านตรงกลางสวรรค์ และผู้พยายามรักษามารยาทให้ดี เขาจะได้รับการปลูกสร้างบ้าน ณ จุดสูงสุดของสวรรค์” (บันทึกโดยอับดู ดาวูดและคนอื่นๆ)

คอลิด บิน ยะซีด บิน มุอาวิยะฮ์ กล่าวว่า ถ้าคนผู้หนึ่งชอบโต้แย้ง เถียงคำไม่ตลกปาก ยึดติดกับความคิดตัวเองฝ่ายเดียว นั่นคือความหยวนะอย่างสมบูรณ์ของเขาแล้ว

อัล-หะสัน อัล-บัศรีญ์ กล่าวว่า พวกท่านจงระวังการโต้เถียงเอาเป็นเอาตาย เพราะมันคือวินาทีที่ผู้รู้จะกลายเป็นคนโง่ และชัยฏอนก็จะใช้โอกาสนี้หาความเพเลียงพล้ำของเขา

ข. การพูดแต่เรื่องดี ๆ ของเพื่อน

การคบเพื่อนนั้นไม่เพียงต้องปิดปากไม่พูดเรื่องไม่ดี หากมันยังต้องพูดเรื่องที่เป็นมงคลกับเพื่อน เพราะเพียงการเงียบไม่ปริปากพูดก็เหมือนกับการคบกับคนตาย โดยจะต้องปฏิบัติสิ่งต่อไปนี้

1. แสดงความเป็นมิตรผ่านวาจา

ต้องถามข่าวคราวที่สมควรแก่กาลเทศะ สรุปแล้วจะต้องมีอารมณ์ร่วมกับเขาในทางคำพูด เพราะเพื่อนแท้จะต้องแบกทุกข์และสุขร่วมกัน

2. ต้องบอกรักกับเพื่อน

นั่นคือต้องบอกกับเพื่อนว่าเรารักเขา อนัส บิน มาลิก กล่าววว่า

مَرَّ رَجُلٌ بِالنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ، وَعِنْدَهُ نَأْسٌ ، فَقَالَ رَجُلٌ مِمَّنْ عِنْدَهُ : إِنِّي لِأَحِبُّ هَذَا لِلَّهِ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «أَعَلِمْتَهُ؟» قَالَ : لَا . قَالَ : «فَمِ إِلَيْهِ فَأَعْلِمُهُ» ، فَقَامَ إِلَيْهِ فَأَعْلَمَهُ ، فَقَالَ : أَحَبَّكَ الَّذِي أَحْبَبْتَنِي لَهُ ، ثُمَّ قَالَ : ثُمَّ رَجَعَ ، فَسَأَلَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَخْبَرَهُ بِمَا قَالَ ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «أَنْتَ مَعَ مَنْ أَحْبَبْتَ ، وَلَكَ مَا أَحْتَسَبْتَ» رواه أحمد و الحاكم و صححه الذهبي

ความว่า: มีชายคนหนึ่งแหวะผ่านหน้าท่านนบี -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- แล้วก็มีคน ๆ หนึ่งที่อยู่ร่วมกับท่านแอบบอกท่านว่า ฉันรักชายคนนี่เพื่ออัลลอฮ์มาก ๆ เลย ท่านนบี -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- จึงถามว่า “แล้วท่านบอกให้เขารู้แล้วหรือยัง?” เขาตอบว่า ยังเลย ท่านสั่งว่า “ถ้าอย่างนั้นก็จงลุกขึ้นไปบอกเขาสิ” แล้วเขาก็ลุกขึ้นไปบอกเขา เขาตอบกลับว่า ขอให้ผู้ที่ท่านรักฉันเพื่อเขา (หมายถึงพระองค์อัลลอฮ์) จงรักท่านรักเช่นกัน จากนั้นเขาจึงกลับมาแล้วท่านนบีก็ถามเขา เขาก็บอกสิ่งที่เพื่อนของเขาบอก ท่านนบี -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- จึงตอบว่า “ท่านจะได้อยู่ร่วมกับคนที่ท่านรัก และจะได้รับสิ่งที่ท่านหวัง” (บันทึกโดยอะหฺมัดและอัล-หาคิม ซึ่งอัซ-ซะฮะบียฺบอกว่าเศาะฮี้หฺ)

อัล-มิกดาม บิน มะดีกะริบ เล่าว่า ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- ได้กล่าวว่า

«إِذَا أَحَبَّ الرَّجُلُ أَخَاهُ فَلْيُخْبِرْهُ أَنَّهُ يُحِبُّهُ» [رواه أحمد و غيره]

ความว่า: “เมื่อคน ๆ หนึ่งรักเพื่อนของเขา ก็จงบอกให้เพื่อนเขารู้ว่าตัวเองรักเพื่อน” (บันทึกโดยอะหฺมัดและท่านอื่นๆ)

ทั้งนี้ ที่ท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม สั่งให้บอกรักเขานั้นก็เพราะว่าการกระทำดังกล่าวจะเพิ่มความรักกัน เพราะเมื่อเขารู้ว่าท่านรักเขา เขาก็ย่อมจะต้องรักท่านเช่นกันเป็นธรรมดา และเมื่อท่านทราบว่าเขารักท่าน ท่านจะเพิ่มความรักต่อเขาเช่นกันเป็นธรรมดา ความรักจะเพิ่มพูนระหว่างสองฝ่ายและจะทวีคูณเรื่อย ๆ ทั้งนี้ความรักในระหว่างชาวมุสลิมเป็นที่สนับสนุนทั้งในทางชะรีอะฮ์และศาสนา ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- ได้กล่าวว่า

«لَا تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تُؤْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا، أَوْ لَا أَدْلُكُمْ عَلَى شَيْءٍ إِذَا فَعَلْتُمْوهُ تَحَابَبْتُمْ، أَفْشُوا السَّلَامَ بَيْنَكُمْ» [رواه مسلم]

ความว่า: “พวกท่านจะไม่สามารถเข้าสวรรค์ได้จนกว่าต้องมีศรัทธา พวกท่านจะไม่มีศรัทธาจนกว่าจะรักกันเอาใหม่ละ ฉันจะบอกสิ่งหนึ่งเมื่อท่านปฏิบัติแล้วจะทำให้พวกท่านรักกัน นั่นคือ จงกระจายสะลามให้ขจรแพร่ในหมู่พวกท่าน” (บันทึกโดยมุสลิม)

อิหม่ามอัน-นะวะวี ยี่ กล่าวอธิบายว่า ที่บอกว่า ไม่มีศรัทธาจนกว่าจะรักกันนั้น หมายถึง ศรัทธาจะยังไม่สมบูรณ์ และภาวะการศรัทธาของพวกท่านจะสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อเกิดการรักกันระหว่างผู้ศรัทธาด้วยกัน

3. เรียกชื่อที่เพื่อนโปรด

อีกหนึ่งอย่างที่สำคัญก็คือ จะต้องเรียกชื่อเพื่อนด้วยชื่อที่เขายินดีที่สุด ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ท่านอุมัร บิน อัล-ค็อฏฏอบ เราะวะฎียัลลอฮ์ อันสุ ได้กล่าวว่า มีสามอย่างที่แสดงถึงการรักเพื่อนของท่าน คือ การที่ท่านเริ่มให้สลามแก่เขาก่อนเมื่อเจอกัน การที่ท่านขยับขยายที่นั่งแก่เขาในชุมนุม และการที่ท่านเรียกเขาด้วยชื่อที่เขาชอบมากที่สุด

4. ต้องชื่นชมเพื่อน

ท่านจะต้องชื่นชมเพื่อนในความดีที่เขากระทำ อีกทั้ง จะต้องยกคำชื่นชมของคนอื่นต่อเขาให้เขาฟัง พร้อมกับแสดงความยินดีกับเขา เพราะการปิดบังสิ่งนั้นถือเป็นการอิจฉา ทั้งนี้ ต้องรายงานเท่าความเป็นจริง ไม่เพิ่มและไม่ลด ซึ่งสิ่งนี้เป็นปัจจัยที่เพิ่มความเป็นมิตรที่สำคัญที่สุด

5. ปกป้องมิตรในที่ลับหลัง

สิ่งที่มีผลต่อการเกิดความแน่นแฟ้นแห่งมิตรภาพที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การปกป้องเพื่อนในที่ลับหลังไม่ว่าเพื่อนจะถูกปองร้ายทั้งทางตรงหรือทางอ้อม การปกป้องเพื่อน การคัดค้านและยับยั้งคำพูดอันหนักแน่นเพื่อเพื่อนถือเป็นสิทธิที่เพื่อนพึงควรจะได้รับ การเจียบเจี้ยไม่มีทำที่ในสิ่งนี้ถือเป็นสิ่งที่ทำให้หัวใจขุ่นและกระด้าง และเป็นการละเลยในสิทธิของเพื่อน

ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม- ได้กล่าวว่า

« الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ ، لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَجْرِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ » [رواه مسلم]

ความว่า: “มุสลิมนั้นเป็นพี่น้องของมุสลิม เขาจะต้องไม่รังแก ไม่ปิดกั้น และไม่เหยียดหยามเขา” (บันทึกโดยมุสลิม)

6. ต้องสอนและให้คำแนะนำอย่างบริสุทธิ์ใจ

ท่านนบีมุหัมมัด-ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม-ได้กล่าวว่า

« الدِّينُ التَّصِيحَةُ » ، قالوا : لِمَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ قَالَ : « لِلَّهِ ، وَلِرَسُولِهِ ، وَلَا ئِمَّةَ الْمُسْلِمِينَ ، وَعَاَمَّتِهِمْ »

[رواه مسلم]

ความว่า: “ศาสนาคืออะคีหะฮฺ(การแนะนำหรือหวังดีด้วยความบริสุทธิ์ใจ)” พวกเขาถามว่า ต่อใครละ ไร่ ท่านเราะฮ์ลุลลอฮ์? ท่านตอบว่า “ต่ออัลลอฮ์ ต่อคัมภีร์ และเราะฮ์ลุลของพระองค์ และต่อชาวมุสลิมทั่วไป” (บันทึกโดยมุสลิม)

และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อมิตรสหายมาขอคำแนะนำ เขาจะต้องให้คำแนะนำอย่างบริสุทธิ์ใจ ไร่กับเขา ดังที่กล่าวมาแล้วในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานของชาวมุสลิม การให้คำแนะนำจะต้องกระทำในที่ลับ ไร่ให้คนอื่นทราบ เพราะการแนะนำในที่สาธารณะนั้นเป็นการเหยียดหยามและประจาน ในขณะที่หากกระทำในที่ลับจะเป็นการเอื้อปรานีและการอบรมสั่งสอน

ท่านอิหม่ามอัช-ชาฟีฮ์ยู ได้กล่าวว่า ผู้ใดแนะนำเพื่อนอย่างลับๆ ก็ถือว่าเขาได้ตักเตือนและให้เกียรติเขา และผู้ใดที่แนะนำเพื่อนอย่างโจ่งแจ้ง ก็ถือว่าเขาได้ประจานและดูหมิ่นเขา

การแนะนำตักเตือนนี้จะต้องทำอย่างรอบคอบที่สุดเมื่อเห็นเพื่อนเปลี่ยนแปลงทางด้านลบในเรื่อง การปฏิบัติอะมัลความดี

อบู ฮัด-ดะรดาอ์ ได้กล่าวว่า เมื่อมิตรของท่านเปลี่ยนแปลงไป และไม่ปฏิบัติสิ่งที่เคยปฏิบัติมา ท่านจะต้องไม่ปล่อยเขาให้เลยเถิดไปอย่างนั้น เพราะมิตรของท่านจะคบและตรงสลับกันไป

มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับสหายกลุ่มชาวสะลัฟสองคน ที่หนึ่งจากสองคนนั้นเปลี่ยนในเชิงลบ แล้วก็มีคนมาแนะนำเพื่อนของเขาว่า ทำไมไม่ตัดและปลีกตัวออกจากเขาละ? เขาตอบว่า สิ่งที่ฉันจำเป็นจะกระทำในยามเช่นนี้คือการจับมือเขาแล้วห้ามปรามอย่างนุ่มนวลและต้องชวนเขาให้หวนกลับปฏิบัติสิ่งที่เขาเคยปฏิบัติมา

การเป็นมิตรถือเป็นสัญญาประเภทหนึ่งที่ทำให้คู่สัญญาตกอยู่ในสภาพเป็นญาติมิตรกัน เมื่อทำสัญญาแล้วสิทธิต่าง ๆ ก็จำเป็นต้องปฏิบัติตามข้อสัญญา ซึ่งหนึ่งในข้อปฏิบัติที่จำเป็นต้องทำก็คือจะต้องไม่ปล่อยปละมิตรในยามที่เขาลำบากแร้นแค้นหรือกำลังจะเสียหาย โดยการลำบากหรือความเสียหายทางศาสนานั้นมันสาหัสยิ่งกว่าความเสียหายทางการเงิน การเป็นมิตรคู่ได้ที่ตอนเกิดปัญหาและความทุกข์ยาก ซึ่งข้อนี้ถือว่าเป็นบททดสอบที่ยากที่สุดสำหรับการคบกันเป็นมิตรสหาย

และเพื่อนสนิทนั้นไม่ควรปลีกตัวตัดขาดด้วยเหตุที่เพื่อนเขาทำบาปหรือมะอูคียะฮฺ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่การให้คำแนะนำอันเนื่องจากการเป็นมิตรกันได้ พระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงกล่าวถึงนบีของพระองค์ คือลัลลอฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลิม กรณีเกี่ยวกับญาติ ๆ ของท่านว่า

﴿ فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ ﴾ [الشعراء : ๒๑๖]

ความว่า: “หากคนเหล่านั้นไม่เชื่อฟังเจ้า ก็จงกล่าวว่า ฉันนี้ขอลอนตัวจากพฤติกรรมที่พวกท่านได้กระทำ” (อัช-ชูอะรอฮ์ 216)

อัลลอฮ์บอกให้ท่านกล่าวว่า (ขอถอนตัวจากพฤติกรรมของพวกเขา) โดยที่พระองค์ไม่สั่งให้ท่านกล่าวว่า (ขอถอนตัวจากพวกเขาในฐานะตัวบุคคล) ทั้งนี้เพื่อคุ้มครองสิทธิและหน้าที่แห่งญาติมิตรและวงศ์ตระกูล

ด้วยเหตุนี้อบู ฮัด-ดฺรดาอ์ เวลามีคนมาบอกว่า ทำไมท่านจึงไม่โกรธเพื่อนของท่าน ทั้ง ๆ ที่เขาทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ละ ท่านจะตอบว่า ที่ฉันโกรธคือการกระทำของเขา ส่วนเขาก็ยังคงเป็นเพื่อนของฉันตามเดิม

นอกจากนี้ การยุให้เพื่อนแตกกันยังเป็นของโปรดของชัยฏอน เช่นเดียวกับการปลุกตัวออกจากคนกระทำความอูญัยฮะฮ์ก็เป็นของชอบของมัน ซึ่งเมื่อชัยฏอนสามารถคว้าสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว(หมายถึงยุให้เพื่อนของท่านผิด)ก็จะอย่าเพิ่มสิ่งที่สองให้กับมัน(ด้วยการที่ท่านตีตัวออกจากเพื่อน แทนที่จะเข้าไปช่วยดึงเขากลับมาจากการทำผิดนั้น)

7. การขออูอาฮ์ให้แก่เพื่อนทั้งในตอนมีชีวิตและหลังจากเสียชีวิตแล้ว

หนึ่งในบรรดาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมและกระชับการเป็นมิตรก็คือ การขออูอาฮ์ให้แก่เพื่อนทั้งในยามมีชีวิตและในยามเสียชีวิตแล้ว

อบู ฮัด-ดฺรดาอ์ ได้กล่าวว่า ท่านนบีมุฮัมมัด -คือลัลลอฮ์ อะลัยฮิ วะสัลลิม- ได้กล่าวว่า

«مَا مِنْ عَبْدٍ مُسْلِمٍ يَدْعُو لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْغَيْبِ، إِلَّا قَالَ الْمَلَكُ: «وَلَكَ بِمِثْلٍ» [رواه مسلم]

ความว่า “มุสลิมทุกคนที่ขออูอาฮ์ให้กับมิตรสหายในที่ลับหลัง จักได้รับการกล่าวตอบจากมะลาอิกะฮ์ว่า สำหรับท่านก็ขอให้ได้อย่างนั้นเช่นกัน” (บันทึกโดยมุสลิม)

อิหม่ามอัน-นะวะวีญ์ เราะหิมะฮุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า หะดีษนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการขออูอาฮ์แก่เพื่อนในที่ลับหลัง ซึ่งหากเขาขออูอาฮ์ให้กับกลุ่มมุสลิมกลุ่มหนึ่งก็ถือว่าใช้ได้ตามนัยของหะดีษนี้แล้ว และหากขออูอาฮ์ให้กับชาวมุสลิมคนละหนึ่งก็ถือว่าใช้ได้แล้วเช่นเดียวกัน

ชาวสะลัฟบางคนเมื่อต้องการจะขออูอาฮ์อะไรให้กับตัวเอง เขาจะขออูอาฮ์นั้นให้กับเพื่อนของเขาด้วย เพราะมันเป็นอูอาฮ์ที่มั่นใจว่าจะได้รับการตอบรับและส่งผลกลับสู่ตัวเขา

ในหนังสือตารีค บัฆดาต ของเชคอัล-บัฆดาดี ว่าด้วยประวัติของอุมฺ-ฎัยยิบ อิสมาอิล อบู หัมดูน นักอ่านอัลกุรอานที่ลือชื่อนั้น ท่านเขียนว่า "อบู หัมดูนมีสมุดเล่มหนึ่งที่บันทึกรายชื่อเพื่อน ๆ ถึงสามร้อยคน และท่านจะขออูอาฮ์ให้กับคนเหล่านั้นทุกคืน คืนหนึ่ง ท่านหลับไปโดยไม่ขออูอาฮ์ให้ ปรากฏว่าท่านได้ฝันว่ามีคนมาบอกว่า ใจ้ อบู หัมดูน ทำไมท่านไม่จุดตะเกียงละคืนนี้ ท่านจึงตกใจตื่น ลุกขึ้นมาจุดตะเกียง หลังจากนั้นจึงเอาสมุดเล่มนั้นมาขออูอาฮ์ให้กับแต่ละคนจนครบหมด

4. สิทธิและหน้าที่ของการเป็นเพื่อนในด้านจิตใจ

หนึ่งในสิทธิที่คนมุสลิมพึงได้รับจากมิตรสหายเพื่ออัลลอฮ์ ก็คือ การรักและการคบอย่างจริงใจ โดยสังเกตได้จากการรักกันอย่างเสมอต้นเสมอปลาย และการรู้สึกโศกเศร้าอันเนื่องจากการพรากจาก

เช่นเดียวกับการต้องมองเขาในแง่ดี ต้องแปลคำพูดและการกระทำของเขาในทางบวกมากที่สุด นอกจากนั้น จะต้องไม่นึกหรือบังคับให้เพื่อนให้เกียรติตัวเอง และต้องคอยสอบถามเรื่องราวและปฏิบัติดีต่อเขาเสมอๆ

1. การทำตามสัญญาและให้ความบริสุทธิ์ใจ

การทำตามสัญญาคือการให้การประกันในความรัก และทำอย่างต่อเนื่องจนเขาเสียชีวิต เมื่อเสียชีวิตก็ทำกับครอบครัวและเพื่อน ๆ ของเขาอีกต่อไป เพราะการรักกันในหนทางของอัลลอฮ์นั้นทำไปเพียงเพื่อคอยความดีความชอบ ณ พระองค์อัลลอฮ์ มันจึงไม่สิ้นสุดพร้อมกับการเสียชีวิตของเพื่อนเขา นักปราชญ์บางคนกล่าวว่า "ทำดีน้อย ๆ หลังจากเพื่อนตาย ดีกว่าทำดีมากมายตอนที่เขายังมีชีวิต"

ทั้งนี้ก็มีรายงานว่าท่านเราะสูลุลลอฮ์ คือลลัลลอฮ์ อะลยฮิ อะสลัม ได้ให้เกียรติต่อสตรีชรานางหนึ่ง (เพื่อนของท่านหญิงเคาะดีญะฮ์) ที่ถูกนำตัวมาเข้าพบท่าน เลยมีคนถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ ท่านตอบว่า

«إِنَّهَا كَانَتْ تَأْتِينَا أَيَّامَ حَدِيحَةَ ، وَإِنَّ حُسْنَ الْعَهْدِ مِنَ الْإِيمَانِ» [صححه الحاكم و الذهبي وحسنه الألباني في الضعيفة]

ความว่า "เธอเคยมาหาเราเสมอในสมัยที่เคาะดีญะฮ์ยังมีชีวิต การทำตามสัญญาอย่างดีนั้นเป็นส่วนหนึ่งของอีมาน" (อัล-หากิมและอัล-ชะฮะบีระบุว่า เป็นหะดีษเศาะฮี้หฺ และอัล-อัลบานีย์ระบุว่า เป็นหะดีษหะสัน ในหนังสืออัญญาอะอ์ฟีฮะฮ์)

และส่วนหนึ่งของการทำตามสัญญาแห่งการเป็นเพื่อนก็คือให้เกียรติและรักษาผลประโยชน์ของเพื่อน และของญาติ ๆ และผู้เกี่ยวข้องทุกคน เช่นเดียวกับการไม่เปลี่ยนแปลงท่าทีกับเพื่อนเก่า แม้ว่าเขาจะมีหน้ามีตา มีบิรวาร และมียศศักดิ์สูงส่ง นักกวีบางคนกล่าวว่า

إِنَّ الْكِرَامَ إِذَا مَا أَيْسَرُوا ذَكَرُوا *** مِنْ كَانَ يَأْلِفُهُمْ فِي الْمَنْزِلِ الْخَشِنِ

คนสูงศักดิ์ที่แท้จริง คือคนที่เมื่อมั่งมีแล้ว จะนึกถึงเพื่อนที่เคยหยอกเย้าในกระท่อมเมื่อเก่าก่อน

ชาวสะลัฟบางคนกล่าวสังเสียบุตระว่า ใ้อ์ ลูกเอ๋ย เจ้าจงเป็นคบเพื่อนเฉพาะกับผู้ที่ เมื่อเจ้าต้องการ เขาเขาจะเข้าใกล้ และเมื่อเจ้าไม่ประสงค์อะไรเขาก็ไม่อยากจะอะไรจากเจ้า เมื่อเขามียศสูงส่งเขาไม่โอ้อวดกับเจ้า

และเมื่อใดที่ขาดการทำดีต่อกันอย่างต่อเนื่องระหว่างคนที่รักกัน ชัยฏอนก็จะดีใจ เพราะไม่มีอะไรที่มันอิจจาความดีงาม มากไปกว่าที่มันอิจจาคนสองคนที่เป็นพี่น้องและรักกันเพื่ออัลลอฮ์ มันยอมทุ่มเทแรงกายยอมลำบากทุกอย่างเพื่อให้สองคนนั้นแตกแยกกัน อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿ وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ ﴾ [الإسراء: ๕๓]

ความว่า และ จงกล่าวแก่ปวงบ่าวของฉัน(อ้อ มุหัมมัด) ว่าให้พวกเขาพูดแต่สิ่งดี ๆ เพราะชัยฏอนนั้นจะคอยยุแหย่พวกเขาให้แตกแยกกัน(เพราะการไม่ระวังคำพูด)" (อัล-อิสรอฮ์ 53)

อุละมาอ์บางท่านกล่าวว่า “ไม่มีใครที่เป็นมิตรกันในนามของอัลลอฮ์แล้วแตกแยกกัน นอกจากเป็นเพราะบาปที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสร้างขึ้น”

ท่านบิซรีได้กล่าวว่า เมื่อบ่าวละเมิดหย่อนยานในการรักดีต่ออัลลอฮ์ อัลลอฮ์จะยึดเพื่อนแท้จากเขาไป เพราะเพื่อนแท้นั้นจะเป็นคนปลอบขวัญในยามทุกข์ใจและเป็นผู้ช่วยตักเตือนในเรื่องศาสนา

ด้วยเหตุนี้ อิบнул มุบาร็อก จึงกล่าวว่า สิ่งที่ทำให้ความสุขที่สุดคือการคบเพื่อน และการกลับไปสู่ความพอเพียง

ทั้งนี้ ผลสะท้อนจากการจริงใจ การบริสุทธิ์ใจ และการเที่ยงตรงตามสัญญาต่อเพื่อนนั้นคือ ท่านจะรู้สึกวิตกกับการพรากจาก และจะไม่อยากให้เกิดเงื่อนไขแห่งการพรากจากกันไปเลย

กวีได้ร่ายไว้ว่า

وَجَدْتُ مُصِيبَاتِ الزَّمَانِ جَمِيعَهَا *** سِوَى فُرْقَةِ الْأَحْبَابِ هَيْئَةَ الْحَطْبِ

ทุกข์อื่นใด ในโลกนี้ ไม่หนักเท่า ความโศกเศร้า เพราะต้องพราก มิตรสหาย

นอกจากนั้น การเป็นเพื่อนแท้นั้นจะต้องไม่ฟังเรื่องไม่ดีที่คนอื่นเอามาเล่าให้ฟังเกี่ยวกับเพื่อนของเรา

จะต้องไม่เชื่อคำพูดของศัตรูของเพื่อน อิหม่ามอซ-ซาฟีอีญ์ เราะหิมะฮ์อัลลอฮ์ ได้กล่าวว่า เมื่อเพื่อนท่านเชื่อคำพูดศัตรูของท่าน ก็แปลว่าเขาได้ร่วมกันเป็นศัตรูกับท่าน

2. มีเจตคติที่ดี

หนึ่งในจำนวนสิทธิและหน้าที่ของการเป็นเพื่อนก็คือต้องมีเจตคติที่ดีต่อเพื่อน

อัลลอฮ์ ได้ตรัสว่า

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ ﴾ [الحجرات: 12]

ความว่า: “โอ้ บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย จงหลีกเลี่ยงจากการคาดเดาคดีให้มาก แท้จริง การคาดเดาบางส่วนนั้นเป็นบาป” (อัล-หุจรอต 12)

และท่านนบีมีหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม-ได้กล่าวว่า

«إِيَّاكُمْ وَالظَّنَّ فَإِنَّ الظَّنَّ أَكْذَبُ الْحَدِيثِ» [رواه الشيخان]

ความว่า: “พวกท่านจงหลีกเลี่ยงจากการอคติ เพราะการอคติเป็นจำนวนการนึกคิดที่มดเท็จที่สุด” (บันทึกโดยอัล-บุคอรีและมุสลิม)

หากสิ่งนี้เป็นสิ่งที่มุสลิมทั่วไปต้องหลีกเลี่ยง ผู้ที่รักกันเพื่ออัลลอฮ์ก็ต้องหลีกเลี่ยงมากกว่า

ฮัร-เราะฮะบีอู บิน สุลัยมาน ศิษย์ของท่านอิหม่ามอัช-ชาฟีอีย์คนหนึ่งได้กล่าวเกี่ยวกับท่านอิหม่ามว่า "วันหนึ่ง ฉันเข้าหาท่านอิหม่าม อัช-ชาฟีอีย์ ในขณะที่ท่านกำลังล้มป่วยอยู่ ฉันเลยขอคุณาฮ์ให้ท่านว่า ขออัลลอฮ์ทรงให้อาการป่วยของท่านแข็งแรงขึ้น ท่านตอบว่า หากอาการป่วยของฉันแข็งแรงมันก็จะฆ่าฉันนะสิ ฉันตอบว่า ขอสาบานกับอัลลอฮ์ คำพูดเมื่อก็เป็นคำพูดที่หวังดีกับท่านจริง ๆ (ไม่ได้สื่อความหมายตรงๆ ตามตัวอักษรแบบนั้น) ท่านอิหม่ามตอบว่า ฉันทราบดีว่าเจ้าหมายถึงอะไร หากเจ้าจะพูดในทำนองเพื่อสะใจต่อฉัน ฉันก็รู้ว่าจริง ๆ แล้วเจ้าหวังดี"

ดังนั้น จึงควรจะต้องแปรเจตนาคำพูดของเพื่อนในทางดีเสมอ จะต้องมีความดีกับเพื่อนตลอดเวลา เพราะการมีอคติคือการนินทาทางจิตใจ

3. ต้องนอบน้อมถ่อมตน

หนึ่งในจำนวน สิทธิและหน้าที่ ทางจิตใจที่ต้องปฏิบัติกับเพื่อนฝูงก็คือ จะต้องถ่อมตัวให้กับเพื่อน และตำหนิตัวเองเมื่อเห็นตัวเองดีกว่าเพื่อน

อบู มุอาวิยะฮ์ อัด-อัศวัดี ได้กล่าวว่า เพื่อน ๆ ของฉันทั้งหมด ดีกว่าฉันทุกคน มีคนถามว่า ดีอย่างไร ละ ท่านตอบว่า ทุกคนเห็นฉันมีบุญคุณต่อเขา แล้วคนที่เชิดชูฉันมากกว่าตัวเองย่อมต้องดีกว่าฉันแน่นอน

ทั้งนี้ หากเราเห็นตัวเองเลอเลิศก็หมายถึงว่าเราได้ดูหมิ่นเพื่อนของเรา ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นสิ่งน่าตำหนิ แม้กระทั่งสำหรับมุสลิมทั่ว ๆ ไป นับประสาอะไรกับคนที่มีความรู้ ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม-ได้กล่าวว่า

«يَحْسَبُ امْرِئٌ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ» [رواه الشيخان]

ความว่า: "พอแล้วที่คนหนึ่งจะเป็นคนชั่ว ด้วยการที่เขาเหยียดหยามพี่น้องมุสลิมของเขา" (บันทึกโดยอัล-บุคอรีย์และมุสลิม)

ตัวอย่างภาพแห่งมิตรภาพอันเข้มข้นจากหัวใจ

1. นบี ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม กับอบูบักร์ อัศ-ศิกดิก เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ

เป็นภาพความรักอย่างจริงใจในหนทางของอัลลอฮ์ ตะอาลา และเพื่อพระองค์ ซึ่งบางตอนที่สะท้อนความจริงของความห่วงใยและความรักกัน ก็คือ รายงานที่อบู สะอีด อัด-คูดรีย เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้กล่าวว่า ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- ได้ปราศรัยกับผู้คนว่า

«إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَيْرٌ عَبْدًا بَيْنَ الدُّنْيَا وَبَيْنَ مَا عِنْدَهُ، فَاخْتَارَ ذَلِكَ الْعَبْدُ مَا عِنْدَ اللَّهِ» قَالَ : فَبَكَى أَبُو بَكْرٍ، فَعَجِبْنَا لِبُكَائِهِ، أَنْ يُخْبِرَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ عَبْدٍ خَيْرٍ، فَكَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هُوَ الْمُخَيْرُ، وَكَانَ أَبُو بَكْرٍ أَعْلَمَنَا، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : «إِنَّ أَمَّنَ النَّاسِ عَلَيَّ فِي صُحْبَتِهِ وَمَالِهِ أَبُو بَكْرٍ، وَلَوْ كُنْتُ مُتَّخِذًا خَلِيلًا مِنَ النَّاسِ لَا تَخَذْتُ أَبَا

بَكْرٍ، وَلَكِنْ أُخُوَّةُ الْإِسْلَامِ وَمَوَدَّتُهُ، لَا يَبْقَيْنَ فِي الْمَسْجِدِ بَابٌ إِلَّا سُدَّ إِلَّا بَابُ أَبِي بَكْرٍ» [رواه الشيخان]

ความว่า: “แท้จริง พระองค์อัลลอฮ์ได้ทรงให้บ่าวคนหนึ่งเลือกกระหว่างโลกคุณยากับสิ่งที่มีอยู่ ณ พระองค์ แล้วบ่าวคนนั้นก็เลือกเอาสิ่งที่มีอยู่ ณ พระองค์” แล้วอนู บักร ก็ร้องไห้ น้ำตาคลอ พวกเราจึงแปลกใจกับการคลอน้ำตาของท่านเพียงแค่ว่ากับการที่ท่านเราะฮ์สูล คีอ์ลลัลลอฮ์ อะลียะฮิ วะสัลลัม บอกถึงบ่าวคนหนึ่งซึ่งพระองค์เปิดให้เลือก ซึ่งความหมายแท้จริงก็คือ บ่าวที่ให้สิทธิได้เลือกคนนั้นเป็นท่านเราะฮ์สูลลุลลอฮ์ คีอ์ลลัลลอฮ์ อะลียะฮิ วะสัลลัม เอง และปรากฏว่า อนูบักรุนั้นเป็นคนที่รู้เรื่องนี้ดีกว่าพวกเรา ท่านเราะฮ์สูลลุลลอฮ์ -คีอ์ลลัลลอฮ์ อะลียะฮิ วะสัลลัม- จึงกล่าวว่า “แท้จริง คนที่ฉันไว้วางใจในการคบหาเขาและในทรัพย์สินสมบัติของเขามากที่สุดคืออนู บักร หากฉันสามารถเลือกเคาะลีล (คนสุดรัก) นอกจากอัลลอฮ์ได้ แน่แท้ ฉันย่อมจะต้องเลือกอนู บักร อย่างไรก็ตาม ท่านคือมิตรในอิสลามและเป็นคนรักคนห่วงใย ประตูบ้านใดที่ประชิดมัศยิดจงปิดให้หมดสิ้น ยกเว้นประตูบ้านของอนูบักร” (บันทึกโดยอัล-บุคอรีและมุสลิม)

อิบนุ เราะฮะญับ ได้กล่าวอธิบายหะดีษนี้ในหนังสือ ละเอียดอิฟุลมะฮารีฟ ว่า หลังจากที่ท่านเราะฮ์สูลคีอ์ลลัลลอฮ์ อะลียะฮิ วะสัลลัม ได้กล่าวว่าท่านเลือกจะไปใช้ชีวิตที่นินทรโดยที่ไม่บอกตรง ๆ นั้น หลายคนในนั้นไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงยกเว้นเพื่อนพิเศษของท่านที่เคยอยู่สองต่อสองในถ้า ท่านเป็นคนที่เข้าใจความหมายของคำพูดของท่านเราะฮ์สูล คีอ์ลลัลลอฮ์ อะลียะฮิ วะสัลลัม มากที่สุด ท่านจึงคลอน้ำตาเมื่อได้ฟังข่าวนี้พร้อมกับกล่าวว่า เราขอได้ท่านกับทรัพย์สินสมบัติของเรา ตัวเราเอง และลูกหลานเรา (ให้ท่านอยู่กับเราตลอดไปและไม่ให้ท่านไปไหน) ท่านเราะฮ์สูลจึงปลอบท่านด้วยการกล่าวยกย่องและสรรเสริญท่านอนู บักร บนแท่นมินบรที่ชี้เทศนา เพื่อให้ผู้คนทั้งหมดได้รับรู้ความประเสริฐของท่าน ทำให้พวกเขาไม่ขัดแย้งกันอีกว่า ท่านอนู บักรเหมาะสมที่สุดในการสืบทอดการปกครองประชาชาติมุสลิมหลังจากที่ท่านนบี คีอ์ลลัลลอฮ์ อะลียะฮิ วะสัลลัม ท่านนบี ได้กล่าวว่า “แท้จริง คนที่ฉันไว้วางใจในการคบหาและทรัพย์สินสมบัติมากที่สุดคืออนูบักร”

2. ชาวมุฮาญีรีนกับชาวอันศอรุ

มิตรภาพที่เกิดขึ้นระหว่างชาวมุสลิมฮาญีรีนและอันศอรุนั้นเป็นมิตรภาพที่แท้จริง โดยอัลลอฮ์ได้ตรัสชื่นชมชาวอันศอรุว่า

﴿ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٩﴾ [الحشر: ٩]

ความว่า : (และทรัพย์สินเงินพัยฮ์) เป็นของบรรดาผู้ที่จัดเตรียมบ้านเรือนและความศรัทธาก่อนที่พวกเขาจะอพยพมาถึง พวกเขาต่างรักใคร่ผู้ที่อพยพมาหา โดยที่ในหัวใจของพวกเขาไม่มีความต้องการหรือความอิจฉาใด ๆ ในสิ่งที่คนเหล่านั้นได้รับ พวกเขายังให้สิทธิแก่ผู้อื่นก่อนตัวเองเสมอแม้ว่าตัวเองยังมีความจำ

เป็นอยู่มากก็ตาม และผู้ใดก็ตามที่สามารถปกป้องตัวเองจากความตระหนี่ ผู้นั้นคือผู้ได้รับความสำเร็จ”
(อัล-หัชฎ : 9)

อบู ฮุร็อยเราะฮฺ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้รายงานหะดีษที่แสดงถึงความเชื่อเฟื่องฟูของชาวอันศอรว่า
قَالَتِ الْأَنْصَارُ: اَفْسِمَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ اِخْوَانِنَا التَّخِيلَ، قَالَ: «لَا»، فَقَالُوا: اَتَكْفُونَا الْمُؤْتَةَ وَنَشْرِكُكُمْ
فِي الثَّمَرَةِ؟، قَالُوا: سَمِعْنَا وَاطْعْنَا. [البخاري]

ความว่า ชาวอันศอรได้บอกกับท่านนบี ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะสัลลัม ว่า ท่านจงแบ่งดินอินทผลัมของพวกเราให้กับสหายชาวมุฮาญิรีนของพวกเราเถิด ท่านนบีตอบว่า “ไม่ต้องหรอก” ดังนั้น ชาวมุฮาญิรีนจึงได้กล่าวถามว่า ได้ไหมถ้าหากพวกท่าน(ชาวอันศอร)จะดูแลสวนอินทผลัมแทนเราและให้เราได้มีส่วนแบ่งจากผลอินทผลัมของพวกท่านด้วย(โดยที่พวกท่านไม่จำเป็นต้องแบ่งที่ดินให้)? พวกเขาตอบว่า ได้ เราเชื่อฟังและยินดีที่จะทำตามนั้น (บันทึกโดยอัล-บุคอรี)

อิบนู กะซีร์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ กล่าวว่า ประโยคที่ว่า “พวกเขาต่างรักใคร่ผู้ที่อยู่พหุมาหา” นั้นหมายถึง เกียรติศักดิ์และความสูงส่งทางจรรยาบรรณอีกอย่างหนึ่งของชาวอันศอรก็คือ พวกเขาจะรักใคร่เมตตาชาวมุฮาญิรีนและให้หลักประกันแก่คนเหล่านั้นด้วยทรัพย์สินของตนเอง ส่วนคำว่า “โดยที่ในหัวใจของพวกเขาไม่มีความต้องการหรือความอิจฉาใด ๆ ในสิ่งที่คนเหล่านั้นได้รับ” นั้นหมายถึง พวกเขาไม่เคยมีความรู้สึกอิจฉาต่อชาวมุฮาญิรีนในสิ่งที่อัลลอฮ์ได้ประทานเป็นพิเศษแก่คนเหล่านั้นแม้แต่น้อย ไม่ว่าจะเป็นสถานะภาพ ความมีเกียรติ การได้รับการระบุชื่อก่อนคนอื่น และตำแหน่ง เป็นต้น

ส่วนคำว่า “พวกเขายังให้สิทธิแก่ผู้อื่นก่อนตัวเองเสมอแม้ว่าตัวเองยังมีความจำเป็นอยู่มากก็ตาม” นั้น อัล-กุฎฎบียฺ ได้กล่าวว่า การอริซารุ หรือเสียสละเห็นแก่คนอื่นมากกว่า หมายถึง การให้คนอื่นได้รับปัจจัยและสิ่งดี ๆ ทางวัตถุโลกและทางศาสนาก่อนตัวเอง ซึ่งสิ่งนี้ เกิดจากการมีความศรัทธาอันแรงกล้า รักเพื่อนจริง และมีความอดทนต่อความทุกข์ยาก หมายถึงให้คนอื่นได้ดีทั้งทรัพย์สินสมบัติและสถานะตำแหน่งก่อนตัวเอง ทั้ง ๆ ที่ตัวเองก็มีจำเป็นต่อสิ่งนั้น ไม่ใช่ว่าพวกเขามีความอิมตัวแล้วแต่ประการใด ท่านยังกล่าวว่าการอริซารุด้วยแรงกายนั้นเหนือกว่าการอริซารุด้วยทรัพย์สินสมบัติ

มีสุภาษิตหนึ่งที่บอกว่า การอุทิศตนด้วยหยาดเหงื่อแรงกายนั้นคือสุดยอดของการอุทิศ

ดร.บาบิลลียฺ ได้เขียนในหนังสือ “มะอานิลอูคูวะฮฺ ฟิอิลอิสลาม วะมะกอลฮิดายา” ว่าความรักนี้ไม่ใช่เพราะเพื่อขอใช้หนี้บุญคุณที่ชาวมุฮาญิรีนเคยทำไว้กับพวกเขา หรือเพราะต้องการเอาอกเอาใจพวกเขา ทว่าเป็นการกระทำเพราะความศรัทธาแท้ ๆ ที่สานเชื่อมกันในหัวใจของพวกเขา นั่นคือการรักในหนทางของอัลลอฮ์ที่สานสัมพันธ์ระหว่างพวกเขา พวกเขาจึงเปิดใจกว้างเพื่อเพื่อนร่วมศาสนา ก่อนที่จะเปิดประตูบ้านเพื่อพวกเขาเสียอีก

3. รักและเสียสละแม่ลมหายใจรายริน

ภาพแห่งความประทับใจสำหรับการรักกันที่จริงใจอีกภาพหนึ่งก็คือ บทรายงานของอัล-กุฎฎีบีย์ ในตัฟสีร์ของท่าน จากหุซัยฟะฮ์ อัล-อัศวีรีย์ ว่า ในวันสงครามตะบูกนั้น ฉันเที่ยวตามหาลูกพี่ลูกน้องของฉันคนหนึ่ง ฉันพาน้ำดื่มเพียงเล็กน้อยไปด้วย ซึ่งตั้งใจว่า หากพบเขาถูกหอกแทง ฉันก็จะรินน้ำให้เขา แล้วฉันก็ได้พบกับเขา ฉันบอกว่า ให้ฉันรินน้ำให้นะ เขาผงกศีรษะส่งสัญญาณให้ แต่แล้ว ฉันก็ได้ยินชายคนหนึ่งส่งเสียงร้องเจ็บปวด ลูกพี่ลูกน้องของฉันเลยส่งสัญญาณให้ฉันไปรินน้ำให้เขาคนนั้นก่อน ซึ่งปรากฏว่าเขาคืออิซฮาม บิน อัล-อาศ ฉันบอกเขาว่า จะให้ฉันรินน้ำให้ไหม? เขาทำสัญญาณให้ริน แต่ ปรากฏว่าเขาได้ยินคนอื่นร้องครวญครางเจ็บปวดอยู่อีกแห่งหนึ่ง อิซฮามส่งสัญญาณให้ฉันเอาน้ำไปให้คนนั้นก่อน ฉันเลยมาหาซึ่งพอมายังก็ปรากฏว่าเขาได้สิ้นชีวิตเสียแล้ว ฉันจึงกลับมาที่อิซฮาม ก็ปรากฏว่าเขาได้เสียชีวิต แล้วกลับไปหาลูกพี่ลูกน้องซึ่งก็ปรากฏว่าเขาได้เสียชีวิตแล้วเช่นกัน

ข้อพึงระวังในการคบเพื่อน

หลังจากที่เราได้ทราบถึงผลดีของการรักกันเพื่ออัลลอฮ์ตะอาลาแล้ว เพื่อความสมบูรณ์ของการแนะนำตักเตือน เราสมควรระวังสิ่งไม่ดีบางอย่าง ดังต่อไปนี้

1. เยี่ยมบ่อยเกินไป

การเยี่ยมและการคบหาในทำนองกระชับมิตรและเฮฮาให้สบายใจบ่อยเกินไป มากกว่าการเยี่ยมเพื่อรำลึกถึงอัลลอฮ์ หรือการตักเตือน หรือการร่วมมือเพื่อสนับสนุนการทำดีและห้ามปรามความชั่ว ถือเป็นสิ่งไม่ดีอีกประการหนึ่ง การเยี่ยมในลักษณะนี้ทำให้เสียเวลา เสื่อมความนับถือ และบางทีการพูดมากในงานนี้อาจสร้างความไม่พอใจแก่อัลลอฮ์ ท่านนบีมุฮัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม- ได้กล่าวว่า

«مَا مِنْ قَوْمٍ يَقُومُونَ مِنْ مَجْلِسٍ لَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ فِيهِ، إِلَّا قَامُوا عَنْ مِثْلِ حَيْفَةِ حِمَارٍ، وَكَانَ عَلَيْهِمْ حَسْرَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ» [قال الحاكم : صحيح على شرط مسلم ووافقه الذهبي والالباني في الصحيحة]

ความว่า: “ชนใดที่ผละตัวออกจากที่พบปะที่ไม่มีการรำลึกถึงอัลลอฮ์ ก็เสมือนกับได้ผละตัวออกจากซากศพของลาเนา และพวกเขาต้องเสียใจในวันกิยามัต” (อัล-หากิม ระบุว่าหะดีษนี้เป็นหะดีษเศาะฮีหตามเงื่อนไขของอิหม่ามมุสลิม อัล-ชะฮะบีย์และอัล-อัลบานีย์ก็เห็นด้วย)

อิบนุล ก็อยยิม เราะฮิมะฮุลลอฮ์ ได้กล่าวในหนังสือ อัล-ฟะวาอิด ว่า การสังสรรค์เข้าสังคมกับเพื่อนนั้นมีสองแบบด้วยกัน คือ

หนึ่ง การร่วมสังสรรค์เพื่อปล่อยอารมณ์และฆ่าเวลา อันนี้โทษของมันมีมากกว่าประโยชน์ อยู่น้อยมันจะทำให้หัวใจต่างดำ ทำให้ต้องหมดเวลาอย่างไรประโยชน์

สอง การเข้าสังคมเพื่อหาทางรอดและพยายามตักเตือนในสิ่งที่ดีและให้กำลังใจเพื่อให้อดทน อันนี้ถือเป็นลาภอันประเสริฐที่มีค่ามหาศาล

แต่มันยังแฝงด้วยข้อเสียสามประการ คือ

หนึ่ง การประดับประดาตัวเองให้ดูดีและเอาหน้าระหว่างกัน

สอง อาจทำให้เกิดคำพูดและการคลุกคลีเกินความจำเป็น

สาม อาจทำให้การพบปะกลายเป็นนิสัยความเคยชินและธรรมเนียมปฏิบัติที่หันเหออกไปจุดประสงค์ที่ถูกต้อง

กล่าวโดยสรุปแล้ว การพบปะและการคลุกคลีนั้นเปรียบเสมือนการผสมผสานกลมกลืนกันจนเกิดการผสมเกสร ซึ่งอาจจะนำไปเพื่อสนองอารมณ์ใฝ่ต่ำ (อันนัฟซุล อัมมาเราะฮ์) หรือไม่ก็เพื่อหัวใจและอารมณ์ที่สูงงูม (อันนัฟซุล มุฏมะฮ์อินนะฮ์) โดยผลที่ได้รับนั้นย่อมมาจากการผสมผสานดังกล่าวนั่นเอง เกสรใดผสมกันได้ดีมันก็จะออกผลที่ดีให้ จิตใจคนเราก็เหมือนกัน ถ้าเป็นจิตใจที่ดีก็ถือว่าเป็นผลมาจากการผสมผสานของมลาอิกะฮ์ แต่ถ้าหากเป็นจิตใจไม่ดีก็ถือว่าเป็นผลมาจากการผสมผสานของชัยฏอน ซึ่งด้วยหิมาฮ์ฮุอันลุ่มลึกของอัลลอฮ์ พระองค์ได้สร้างสิ่งดี ๆ เพื่อสิ่งดี ๆ และสิ่งที่ไม่ดีก็คู่ควรกับสิ่งไม่ดี

2. อาจเลยเถิดในความรักและความซัง

การเลยเถิดในความรู้สึกรักและซังถือเป็นข้อพึงระวังในการคบเพื่อนอีกประการหนึ่ง ซัยด์ บิน อัลลัม ได้เล่าจากพ่อของเขาว่า ท่านอุมร์ บิน อัล-ค็อฏฏอบ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้กล่าวกับฉันว่า โอ้ อัลลัม เจ้าจงอย่าให้รักมาบีบคั้น อย่าให้ซังมาทำลาย ฉันถามว่า มันเป็นอย่างไรนะ ท่านตอบว่า เมื่อท่านรักชอบผู้ใดก็จงอย่าฝืนตัวเองเหมือนกับเด็กที่หมกมุ่นในสิ่งที่เขาชอบ และเมื่อเกลียดซังผู้ใดก็จงอย่าเกลียดโกรธแบบขอให้เพื่อนล้มละลายหายนะ

ท่านอะลี บิน อบี ฏอลิบ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุ ได้กล่าวว่า จงรักคนรักของท่านเบา ๆ หน่อย เพราะว่าเขาอาจจะเป็นคนซังของท่านในสักวัน และจงเกลียดคนซังของท่านน้อย ๆ หน่อย เพราะว่าเขาอาจจะเป็นคนรักของท่านในสักวัน

อบุล อัลวัต อัล-ดะอ์ลี ได้กล่าวว่า รักเถอะเมื่อจะรัก แต่เพียงพอประมาณ เพราะท่านไม่ทราบว่าจะถอนตัวเมื่อไร และเกลียดเถิดเมื่อจะเกลียด แต่อย่าให้ถึงกับแตกหัก เพราะท่านไม่ทราบว่าอาจมีสักวันที่ท่านต้องมาคืนดี

ความหมายในที่นี้ก็คือให้คงความปานกลางในการรักและซัง เพราะการเลยเถิดในความรักและความซังจะนำไปให้เกิดความบกพร่อง ซึ่งบางทีคู่รักอาจเปลี่ยนเป็นคู่ซัง และคู่ซังอาจผันเป็นคู่รัก ดังนั้นอย่าเลยเถิดในการรักและโกรธเพราะอาจจะทำให้ท่านเสียใจในภายหลังได้ หัวใจนั้นพลิกแพลงไปมาเสมอ มันอาจจะเห็นเหตุให้เสียตายและอับอายได้

นักปราชญ์บางท่านได้กล่าวว่า ท่านจะอย่าคบเพื่อนมากเกินไปแล้วผลจะจาก จนทำให้คนรู้จักท่านว่าเป็นคนนิสัยแบบนั้น ด้วยการที่ท่านชอบทิ้งเพื่อน

นอกจากนั้น การมีความเลียดในความรักเพื่อนอาจจะทำให้ต้องร่วมเห็นชอบในความชั่ว หรือละเว้นหน้าที่ที่ต้องตักเตือนเพื่ออัลลอฮ์กับตัวเขา หรือบางที ความรักดังกล่าวจากจะแปรเปลี่ยนมาเป็นความชิงชังที่สุด ๆ จนอาจทำให้ความลับต้องรั่วไหล ไม่มีความยุติธรรมและเป็นกลาง

อัล-หะสัน ได้กล่าวว่า จงรักเบา ๆ จงชังค่อย ๆ เพราะเคยมีคนหลายพวกที่เลียดในความรักแล้วต้องพินาศ และเคยมีหลายกลุ่มที่เลียดในความชังแล้วต้องหายนะ

3. การคบกับเพื่อนด้วยอารมณ์ตัณหา

การเกิดอารมณ์ตัณหาหมาแทรงคั่นการคบเพื่อนเพื่ออัลลอฮ์ก็เป็นข้อพึงระวังอีกประการหนึ่ง ซึ่งแทนที่เขาคจะรักเพื่อนเพื่อภักดีต่อคำสั่งของอัลลอฮ์ตลอดเวลาและยึดมั่นในบทบัญญัติของพระองค์ เขากลับรักเขาด้วยความหลงใหลในรูปร่างหน้าตาของเพื่อน หรือเพื่อผลประโยชน์ทางโลก และแทนที่จะหวังผลบุญและได้เข้าใกล้ชิดอัลลอฮ์ในการคบหาเพื่อน เขากลับหวังที่จะใช้เพื่อนเป็นเพียงที่สนองความรู้สึกทางใจให้หายเหงา หรือให้ได้ในสิ่งที่ตัวเองต้องการ ซึ่งความรักเช่นนี้มักจะอันตรายจนหายไปเมื่อไม่มีมูลเหตุแห่งความปรารถนา หรือเมื่อเกิดความเห็นห่างระหว่างกัน เพราะแท้จริงแล้ว สิ่งที่ทำเพื่ออัลลอฮ์จะคงอยู่ สิ่งที่ทำเพื่ออย่างอื่นจะไม่ถาวร ดังคำพูดที่ว่า

ما كان لله دام واتصل *** وما كان لغير الله انقطع وانفصل

สิ่งที่ทำเพื่ออัลลอฮ์จะยังคงอยู่ยั่งยืน และสิ่งที่ทำเพื่ออื่นจากพระองค์จะขาดสะบั้น

อัลลอฮ์ตรัสว่า

﴿الْأَخِلَاءُ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ ﴿٦٧﴾﴾ [الزخرف: 67]

ความว่า “คนที่เคยเป็นเพื่อนสนิทกันมา ในวันนั้นจะกลายเป็นศัตรูกัน ยกเว้นบรรดาผู้ศรัทธา” (อัล-ซุคฺรฺฟ 67)

และพระองค์ได้ทรงกล่าวถึงเคาะลีลของพระองค์ (นบีอิบรอฮีม - ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลัม) ว่า ท่านได้กล่าวกับพวกของท่านว่า

﴿وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَأَتُكُمْ أَلْتَارُ وَمَا لَكُمْ مِّن تَّصْرِينٍ ﴿٢٥﴾﴾

[العنكبوت: 25]

ความว่า “และอิบรอฮีมได้กล่าวว่า ที่พวกท่านยกรูปปั้นมาบูชาออกเหนือจากอัลลอฮ์นั้นไร้ประโยชน์ เป็นเพียงสื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกันในโลกนี้เท่านั้น ในภายภาคหน้าในวันกิยามะฮ์ พวกท่านจะต้องหมดศรัทธา ระหว่างกันและจะต้องสาปแช่งกันไปมา และที่มั่นของพวกท่านจะเป็นนรก และไม่มีผู้ใดจะเป็นผู้ช่วยคำฐาท่านได้เลย” (อัล-อันกะบูต 25)

ขอให้อัลลอฮ์ทรงให้ความรักของเราต่อคนอื่นจงเป็นความรักเพื่อพระองค์ ให้มันเป็นสื่อสร้างความใกล้ชิดกับพระองค์และเป็นสะพานสู่สวรรค์อันสุขิณิรันดร และให้เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เราได้ทำความรักดีต่อพระองค์และปกป้องเราจากการละเมิดคำสั่งของพระองค์ด้วยเถิด

4. ต้องการเพิ่มจำนวนเพื่อน

ข้อเสียอีกประการหนึ่งของการคบเพื่อนก็คือทำให้เกิดความอยากเพิ่มจำนวนเพื่อนจนทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่และช่วยเหลือต่อพวกเขาในยามจำเป็น

ในหนังสือ “ต้นปีสุลฆอมฟีลีน” มีระบุว่า มารยาทของชาวสะละฟ์ เราะฎิยัลลอฮุ อันฮุม อีกประการหนึ่งก็คือ พวกเขาจะคบเพื่อนเฉพาะคนที่พวกเขาสามารถจะปฏิบัติหน้าที่แห่งการเป็นเพื่อนกับเขาได้เท่านั้น เพราะเพื่อนของท่านหากท่านไม่สามารถทำหน้าที่ต่อเขาได้ เขาก็จะหมดหวังในตัวท่าน

อิบนุ หัซม์ เราะฮิมะฮุลลอฮุ กล่าวไว้ในหนังสือ “มุดาวาตุญนุฟุส” ว่า ไม่มีของดีใดๆ ที่ถูกนับว่าคล้ายกับของเสียนำตาหนี ที่หนักหนาเทียบเท่ากับการพยายามเพิ่มจำนวนเพื่อนและคนสนิท เพราะไม่สามารถที่จะมัดใจพวกเขาได้ นอกจากต้องใช้ความอ่อนโยน เอื้อเฟื้อ อดทน ทำจริง โอนอ่อน คบค้า ไม่ละโมภ ปกป้องเพื่อนด้วยวิธีการที่ดีที่สุด ต้องหมั่นศึกษาความรู้และทำทุกสิ่งที่เป็นความดีน่ายกย่อง หากแต่ยามใดที่คิดแต่จะเพิ่มจำนวนเพื่อน และยากที่จะเอาใจพวกเขา หลอกหลวงในการคบหากับพวกเขา หรือการให้สิทธิที่พึงควรต่อพวกเขาเวลาพวกเขาตกทุกข์ ซึ่งวินาทีนั้น หากท่านบิดพลิ้วหรือปล่อยปะละเลยพวกเขา ท่านก็จะถูกสาปแช่งและถูกตำหนิ และหากท่านทำหน้าที่ตามสัญญา ท่านก็ต้องบีบคั้นจนอาจถึงขั้นทำร้ายตัวเอง บางทีถึงขั้นต้องล้มตายก็มี ดังนั้น ความสุขนั้นเกิดขึ้นเพราะมีพวกเขา ไม่ใช่ด้วยความโศกเศร้าเจ็บปวดเพราะพวกเขา

อัมร์ บิน อัล-อาศ กล่าวว่า เพื่อนเยอะก็เหมือนลูกหนึ่เยอะ

อิบนุ อัล-รุมีย์ ได้กล่าวว่า

عدوك من صديقك مستفاد *** فلا تستكثر من الصحاب

فإن الداء أكثر ما تراه *** يكون من الطعام أو الشراب

ศัตรูของท่านมักจะใช้ประโยชน์จากเพื่อนของท่าน ดังนั้นอย่าคบหาเพื่อนเยอะจนเกินเลย เพราะโรคส่วนใหญ่ที่เราเห็น ก็มักเกิดจากอาหารการกินที่เราชอบทานกันนั้นแหละ

5. ความลับแตก

ข้อเสียของการคบเพื่อนอีกประการหนึ่งก็คืออาจทำให้คนอื่นรู้ความลับเกี่ยวกับเรื่องศาสนา นิสัย มารยาท ความยากจน และสิ่งที่ควรปิดบังอื่น เพราะมนุษย์เรานั้นไม่มีใครที่บริสุทธิ์ผุดผ่องกันทุกคน ทั้งในเรื่องศาสนาและเรื่องชีวิตทั่วไป ซึ่งควรที่จะต้องปกปิดไว้ดีกว่า ดังที่อัลลอฮ์ได้ทรงชื่นชมบรรดาผู้ปิดความลับว่า

﴿يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَعْيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ﴾ [البقرة: 273]

ความว่า: “คนไม่รู้จะคิดว่าพวกเขาเป็นคนรวย จากความไม่มั่งคั่งมากของพวกเขา” (อัล-บะเกาะเราะฮ์ 273)

อัล-หะสัน ได้กล่าวว่า ฉันตั้งใจจะไปทำหัจญ์ แล้วซาบิต อัล-บุยานีย์ก็รู้ข่าว ซึ่งเขาเป็นวะลีย์ผู้ใกล้ชิดอัลลอฮ์คนหนึ่ง เขาบอกว่า ฉันได้รับข่าวว่าท่านจะไปหัจญ์ปีนี้ เลยฉันอยากจะไปเป็นเพื่อนด้วยกับท่าน อัล-หะสันเลยตอบว่า ไม่เอานะ ปล่อยเราให้ได้ อยู่ในแบบที่อัลลอฮ์ปกปิดเรื่องของเราดีกว่า เพราะฉันกลัวว่าหากเราไปด้วยกันแล้ว เราอาจจะเห็นสิ่งไม่ดีของกันและกันซึ่งอาจจะนำมาสู่การโกรธเคืองกันได้

ท่านอะหมัด พระรีดกล่าวว่า เรื่องนี้สำคัญมาก โดยเฉพาะกับคนที่ต้องทำหน้าที่คอยตักเตือนผู้คน เขาไม่ควรจะคบคนจนมากเกินไป หรือเข้าสังคมกับผู้คนจนเกินเขต แม้ในสิ่งที่เป็นสิ่งอนุมัติ เพื่อให้พวกเขาเหล่านั้นได้ใช้ประโยชน์จากคำตักเตือนอบรมของเขาอย่างเต็มที่ และให้เขาใช้ประโยชน์จากการปิดบังของอัลลอฮ์ต่อตัวเขา ในบาปและความไม่ดีต่าง ๆ ที่เขาพลาดพลั้งกระทำลงไป ซึ่งถ้าผู้อื่นเห็นแล้วอาจจะไม่ถูกใจเขา ขออัลลอฮ์ทรงประทานอภัยโทษและความปลอดภัยในโลกดุนยาและอาคิเราะฮ์แก่เราด้วยเถิด

6. อันนี้คือโรคที่เกิดเฉพาะกับคนที่คบกับคนรวย

ในหลาย ๆ โรคที่เกิดกับคนคบคนรวยก็คือมองข้ามนิอุมัตของอัลลอฮ์ที่มีต่อตัวเขา การเกิดความคิดอยากได้ในหัวใจ บางทีไม่ได้ตั้งใจหวังจนทำให้เกิดความเศร้า ทั้งนี้ ผู้ใดที่เพ่งมองถึงความสุขสบายของโลกดุนยาเขาก็จะเกิดความลุ่มหลงและความละโมภ และท้ายที่สุดจะผิดหวังจนทำให้เกิดความทุกข์ เพราะสิ่งนั้น มาตราว่าเขาสลัดตัวเองก็จะไม่เห็น เมื่อไม่เห็นก็จะไม่อยากและไม่เกิดการคลุกคลี ด้วยเหตุนี้ อัลลอฮ์จึงมีบัญชาว่า

﴿وَلَا تَمَدَّنْ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّنْهُمْ﴾ [طه: 131]

ความว่า: “เจ้าจงอย่าทอดสองดวงตาเพ่งมองสิ่งที่เราได้มอบให้แก่พวกเขาบางคู่” (ฏอฮา 131)

ท่านนบีมุหัมมัด -ศ็อลลัลลอฮุ อะลัยฮิ วะสัลลิม- ได้กล่าวว่า

«انظروا إلى من هو أسفل منكم، ولا تنظروا إلى من هو فوقكم؛ فإنه أجدر أن لا تزدروا نعمة الله عليكم» [رواه مسلم و البخاري بمعناه]

ความว่า: “พวกท่านจงดูคนที่ต่ำกว่าพวกท่าน และอย่าดูคนที่สูงกว่า เพราะนั่นดีกว่า ที่จะไม่ชักพาให้พวกท่านลืมสำนึกในความกรุณาของอัลลอฮ์ที่มีต่อพวกท่าน” (อัล-บุคอรีห์และมุสลิม)

เอาน์ บิน อับดุลลอฮ์ ได้กล่าวว่า ฉันเคยคบกับคนร่ำรวย จนทำให้ฉันต้องเศร้าหมองตลอดเวลา ฉันเห็นเสื้อผ้าที่ดีกว่าเสื้อผ้าของตัวเอง และเห็นพาหนะที่ดีกว่าพาหนะของตัวเอง ต่อมาฉันได้คบกับคนจนปรากฏว่าฉันโล่งใจเป็นที่สุด

7. การยุ่งกับคนอื่นเกินไป

หนึ่งในข้อเสียของการคบคนก็คือ การต้องหมกมุ่นกับเพื่อน ๆ จนไม่สามารถสละเวลาและหัวใจเพื่อครุ่นคิดถึงอัลลอฮ์ ตะอาลา ที่เป็นความปรารถนาอันดับหนึ่งของหัวใจ และเป็นมูลเหตุแห่งความสุขและความรอดพ้นที่สำคัญที่สุดสำหรับหัวใจอีกด้วย จนเกิดสำนวนว่า การหมกมุ่นกับมนุษย์คือสัญญาณแห่งความล้มละลาย

นักปราชญ์บางคนกล่าวว่า ที่มนุษย์รู้สึกว้าเหว นั้นเพราะตัวเขาขาดปัจจัยแห่งความดีงาม เขาจึงพยายามคบหาเพื่อนฝูงและสละความโดดเดี่ยวอ้างว้างด้วยการได้อยู่ร่วมกับพวกเขา ทว่า หากเขาเป็นผู้ที่มีสิ่งดีงามอยู่ในตัวแล้วไซ้ เขาก็จะโหยหาการอยู่คนเดียว เพราะจะได้ใช้ความเจียมสงบในการครุ่นคิด จนสามารถตกผลึกความรู้และวิทย์ปัญญาต่างๆ ออกมา

وصلی اللہ علی نبینا محمد وعلی آلہ وصحبہ وسلم

ต้นฉบับเดิมจาก <http://www.saaid.net/Minute/m54.htm>

โดย อุมมุ อาอิซ เว็บไซด์ อะนะนามุสลิม

